

Tartalom

Tanulmány

Barcza József: A fejedelem hitvilága (részlet).....	109
---	-----

Vasárnapi prédikációk

Czanik Péter: Kevés vagy sok? Zakariás 10,1–2	115
Nagy István: Jertek el... Lukács 14,16–24	120
Orbán János: Böjt, amelyet az Úr kedvel. Ézsaiás 58,1–8.....	122
Pákozdy László Márton: Jézus és a szenvedő család. János 11,3b.....	125
Sándor Endre: Az új név. Jelenések 2,12–17	127

Böjtfő vasárnapjára

Balogh Béla: Istenhez fordulásunk egyik kifejezője: a böjt. Máté 9,14–15.....	130
Visky János: Az elutasított Jézus. Lukács 9,51–56	133

A nők nemzetközi imanapjára

Soósné Szebeni Noémi: Legyen neked a te akaratod szerint... Máté 15,21–28.....	137
--	-----

Március tizenötödikére

Ötvös József: Boldogok az üldözött hűzök. Máté 5,11–12	140
--	-----

A Genezáret partján

Barth, Karl: Reménység Isten tanúságtételéről.....	142
--	-----

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés:

Bányai László: Áldassék az Úr neve! 2Sámuel 22,31.....	143
--	-----

Temetési igehirdetés:

Kajántó Pál: Az Úr vigasztalásai. Zsoltárok 94,19	145
---	-----

Rádioprédikáció:

Asdorjáni László: „Ti nem böjtöltök” Márk 2,18–20.....	146
--	-----

Iffúsági bibliaóra:

Móra László: Fiatalság és kultúra, fiatalság és hagyomány. 2Mózes12,24–28;Józsue 5,2–11 ...	147
---	-----

Presbiteri bibliaóra:

Varga László: Péter jár a tengeren. Máté 14,22–34.....	149
--	-----

Versek március tizenötödikére

Jámbor Pál: Kossuth.....	152
Petőfi Sándor: A márciusi ifjak	152
Az erdélyi hadsereg	153
A székelyek.....	154
Kányádi Sándor: A kökösi hídon.....	155
Magyar Lajos: Gábor Áron Kökösdnél	155
Moritz Hartmann: A derék bécsi diákok.....	156
Antoni Langie: A lengyel légió dala.....	157

A borítólapon Gergely István plakettje

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

Tanulmány

Barcza József

A fejedelem hitvilága (részlet)

„Az imádandó Szentháromság egy Istent áldom, imádom és magasztalom, mert Ő az, aki ... keresztyénségemet jól indította, szent ismeretére juttatott, igaz hittel, élő reménységgel megajándékozta, méltóságos úri állapotra, abból fejedelemségre felemelt, és aki minden dolgaimban véghetetlen kegyelméből igazgatott, az hadakban alkalmatossággal, bátorsággal megáldott és aki sok gonosz akaróimat megszegyenyítette, sok ellenségim ellen szép győzelmekkel megáldott, nyomorú hazámat maroknyi nemzetséggel megtartotta és oltalmazta... Ennek egyedül tartozom hálaadással.”

(Bethlen Gábor végrendeletéből, 1629.)

Bethlen Gábor hitvilága abban a korban épült ki, amelyet a létbizonytalanság és borúlátás jellemezett. A politikai, gazdasági, társadalmi események hatására sokakban a kilátástalanság, a reménytelenség életérzése uralkodott el, mondván, hogy az ember menthetetlenül, mindenestől ki van szolgáltatva külső kedvezőtlen körülményeknek. Az ellenséges erőkkel szemben tehetetlen: nincs lehetősége sem egyéni sorsának, sem nemzete életének alakításában kezdeményező, hathatós részvételle. Egyik történészünk ecsetelésében: „A 16–17. század fordulójának magyar írásait olvasva, a kései olvasót megcsapja a levelekből, naplófeljegyzésekből kiáradó elkeseredés, reménytelenség... Takáts Sándor, aki egy életet áldozott a törökkori levelezés végigolvasására, egyetlen vigasztaló mondatot vagy bizakodó hangot sem talált ebből az időből. A [rég]i kortárs úgy érezte, hogy a szentírásbeli utolsó ítélet köszöntött az országra, s a kiúttalan helyzetben, apokaliptikus rémképekben fejezte ki a teljes pusztulás érzéseit.” (Benda Kálmán) Ez a történelmi helyzet táptalaja lett az egyéni és közösségi bűnök leplezetlen burjánzásának, némelyeket azonban nemesebb öneszmélődésre serkentett.

Bölcseletileg egy sztoikus humanista világnézet hódított teret, amit a keresztyén erkölcsökkel igyekeztek összhangba hozni. Eszerint az embernek állhatatosan, önuralommal bele kell nyugodnia kiszámíthatatlan, megmásíthatatlan sorsába. Csapásait nem lehet ugyan elkerülni, de lehet törekedni a belső szabadságra, tiszta erkölcsökre, vigasztalódva közben a túlvilág boldogságának ígéretével. Nem volt mentes ettől a szellemi irányzattól az egyházi élet sem. Beszüremlettek ilyen gondolatok a prédikáció- és imádságirodalom számos termékébe is, végig az egész 17. században. Korántsem elszigetelt jelenség, pl. Veresegyházi Szentyel János debreceni, majd gyulafehérvári református tanár *Lelki patika* című, Lőcsén, 1648-ban kiadott könyvének álláspontja. Gondolatmenete szerint a nyomorúság és keresztyénítés az igaz keresztyének közönséges, sőt szükséges sorsa. Isten bocsátja rájuk azért, hogy tanulják általa parancsolatait. Nem árthat tehát nekik, sőt inkább hasznukra válik. Emiatt kell a fájdalom és lemondás útját békésen, hálaadó szívvel végigjárni.

Ugyanebben az időben, tiszta és mély hitű prédikátorok szájából hangzott azonban az evangélium hirdetése is, ami többről és másról tett bizonyosságot. Vallotta az Úristen kiválasztó, gondviselő, üdvözítő kegyelmét, amellyel engedelmes népét nem csak a belső, hanem egyben a külső szabadság, béke, igazság felé vezeti. Az élet és halál sza-

bados Urára való aktív ráhagyatkozás és a belőle fakadt sziklaszilárd reménység hatotta át a Bethlen Gábort körülvevő igehirdetők mondanivalóit – és ezek képezték a fejedelem hitvilágának pilléreit. Személyes élményekből származó, hálával és alázattal kiérlelődött meggyőződése volt ez, amit erősített, tudatosított azoknak az igehirdetőknek tábora, akik közéről vagy távolról hatottak rá.

Hitének öt sarkalatos pontját tapinthatjuk ki. Címzavakban így fogalmazhatjuk meg: 1. Isten kiválasztó, gondviselő, üdvözítő kegyelme. 2. Élő reménység. 3. Bűnbánat és erkölcs. 4. Áldáskérés, hála, alázat. 5. Elrendelt életút.

[...]

4. Áldáskérés, hála, alázat

A teljes bűnbánat felszabadít Isten segítségül hívására, a felülről való áldáskérésre. A Bethlent körülvevő lelkipásztorok tisztüknél fogva is mindent megragadtak, hogy fejedelmüket ilyen irányban ösztönözzék. Milotai Nyilas István arra tanította, hogy „Valamiképen az városnak kőfala őrzi a lakosokat az ellenségnek beütésektől: azképen a könyörgés az emberi társaságot az Istennek emésztő haragjától.” Minden embernek akármilyen nagy vagy kicsiny dolog elkezdéséhez töredelmes szívből származott buzgó könyörgéssel kell készülnie: „Mert valaki ájtatos szüntelen való imádságával az ő elindítandó dolgaira áldást, segítséget és oltalmat nyerhet, lehetetlen dolog, hogy annak utát valaki meggátolhassa, igyekezetit elfordíthassa, és dolgait előmeneteliben megbánthassa.” (Mt 6,33) Gyöngyösi András kolozsvári lelkipásztor pedig azt fejtegette, hogy igen vétkeznek, „kik magok dicsekedéséből még legnagyobb dolgokat is Isten segítsége nélkül akarják elkezdni s véghezvinni”.

Bethlen imaélete azonban nem az egyházi előírásokhoz való kényszerű alkalmazkodás vagy a bevett szokás lélektelen gyakorlása volt, hanem az élő Istennel levő személyes viszonyának következménye. Fennmaradt sorai szerint, amikor 1608-tan elindult Konstantinápolyba, hogy Báthori Gábor számára a Porta jóindulatát biztosítsa, így fohászzkodott: „Seregeknek Ura, szent Istene, áldd meg utamat, tedd szerencsésé, hogy minden én utaimban és követségemnek minden idejében forgolódhassam és szolgálhassak a te isteni nagy nevednek tisztességére, hazámnak megmaradására, az én uramnak becsületinek öregbítésére, magamnak tisztességemre.” Saját gyarló és elégtelen voltának tudatában életének minden napján Istentől kérte és élő reménységgel várta az áldást. Közvetlenül fejedelemmé választása után megállapította tisztéről: „Ilyen nyomorult és felháborodott állapotjában és ennyi *verseny*társi között nyilván elég súlyos és keserves tisztnek látszik ez, de – tette hozzá – Ő szent Felségét azon kérjük éjjel-nappal, minden erőtlenségünknek terhét magára vevén, véghetetlen hatalmassága szerint tegyen elégséggé.” Nem volt egyetlen olyan tervezetése sem, hogy valamiképpen hozzá ne fűztesse volna: „a nagyhatalmú Isten segítségéből”, „az Úr Istent segítségül híván”.

Ugyanílyan bensőségesen jelentkezik nála a hála. Győzelmekről tudósító leveleiből sohasem hiányzik az Istennek való köszönetmondás kifejezése. Szüntelenül úgy járt el, mint aki követi. Krizosztomosz egyházatyja mondását: „Valaki az elvesztett jókról hálákat ad Istennek, több jóknak megadására kényszeríti ismét Őfelségét”, és megfogadta Clairvauxi Bernát intelmét: „Nem méltó az bizonyára több jókra, valaki az vett jókról elfelejtkezni.” Tetteinek korabeli méltatója, Redmetzi T. János idézte ezeket a mondásokat, miközben nem egy különleges, hanem általában jellemző esetet örökített meg 1622-ben, Kassán kiadott könyvében: „Hallottuk az Felséged felől, nevezetes fű emberektől, hogy minekutánna az ellenség elszéledett volna és a harc is megszűnt volna, az vitézek

... öszve gyűltek volna, Felséged levévén süvegét az egész tábor közepin, intett nagy szép beszédekkel mindeneket az isteni buzgó hálaadásra. Maga Felséged szolgálta az Úr Istent és hálákat adott Ő Felségének nagy szép ájtatos buzgó felgerjedett szívvel.” Bethlen szellemiségének megfelelően, az 1618. október 4–21. napjain tartott kolozsvári országgyűlés pedig ilyen elvi alapvetéssel kezdte határozatait: „Akiket Őfelsége jóvoltából fejedelmi méltóságra emel ... mindazok valamennyivel méltóságosbakká tétetnek egyéb embereknél, annival nagyobb *indulattal* háládatossággal tartoznak Istennek szolgálni az ő nagy áldásáért.”

Keresztyén alázata nem engedte meg, hogy ünnepeltesse magát. Hitvilágában a hálával együtt a dicsőség is egyedül Istent illeti meg. Az első hadjáratáról visszatért fejedelmet az országgyűlés nem is magasztalta, hanem a következő egyszerű szavakkal üdvözölte: „Az Úr Isten volt ebben, kegyelmes urunk, Felségednek vezérlője, igazgatója és oltalmazója, kiért nagy hálaadással is tartozunk Ő szent Felségének mindenekelőtt, hogy ennyi számtalan veszedelmes, gondos fáradsági, munkái közt Felségedet megtartotta és hazánkban igaz hívei közé győzelmesen behozta... Legyen áldott Ő szent neve érette.”

Az a teológiai léggör, amelyben élt és lelkileg épült, szakadatlanul figyelmeztette az áldáskérés, a hála és az alázat útjára. Kecskeméti C. János azért dicsérte Bethlen Istvánt – a fejedelem testvérét –, mert nem tapasztalt nála kevélységet, „uralkodásban való telhetetlenséget, maga dicsiretinek kívánságát”. Keresszegi Herman István zilahi lelkész felemlítette előtte azt a régi szokást, amely szerint a győztes csatából visszatérő római imperátor mellé – a diadalmi kocsiba – állították a hóhért, és az imperátornak néznie kellett őt, hogy „az ő változó állapotjáról elfelejtkezvén fel ne fuvalkodjék”. Volt még a szekéren ostor és rézcseggő is. Azt jelképezték, hogy ha felfuvalkodik, „megostoroztatván, az pellengér alatt eshetnék el feje”. Gyöngyösi András pedig Fülöp macedón király parancsát idézte fel, aki megkívánta, hogy egy külön ezzel a feladattal megbízott szolga minden reggel kiáltsa felé: „*Ember vagy Fülöp*, hogy így ezt hallván, az ő változandóság alá vetetett állapotjáról inkább emlékezzék.”

Lelkesedtek és lelkesítettek Bethlenért, de úgy, hogy személyi kultusz nem alakult ki körülötte. Isten maradt a középpontban és Neki adtak hálát fejedelmükért. Oly módon, amint azt többek között Redmetzi T. János tette: „Őfelsége, a mi mennyben lakozó Istenünk meghallgata szintén akkor bennünket, mikor már a habok az hajóban kezdenek vala ugránozni, s Felségedet mint egy fényes napot az égen való sűrű homályból az vésznek közepette hánykódó keresztyénségnek felmutatá. Légyen ezért dicséret, tisztesség Őfelségének örökkön örökké vég nélkül az Atya Mindenható Istennek az Ő szent Fiával, az Jézus Krisztussal és az örök életre elpecsételő, vigasztaló szent Lélekkel, Ámen.”

Ilyen környezetben és lelkülettel járhatott Bethlen Gábor elrendelt életútján, Isten dicsősége áldott eszközöként.

5. Az elrendelt életút

A Bethlen Gáborral foglalkozó tanulmányok mind kiemelik hivatástudatát: úgy tekintete önmagát, mint akit Isten rendelt Erdély fejedelmévé. Valójában ez a szemléletmód tágabb összefüggésben jelentkezett, nála és kortársainál egyaránt. Nem csak kifejezetten személyére, hanem általános jelleggel mindenre és mindenkire érvényes Isten elrendelő végzése. Azért voltak ennek tudatában, mert a Benne vetett szilárd bizalom, a Felé tanúsított osztatlan hála, a másokat is felserkentő reménység jól ismerte az ember korlátait.

A Bethlen Gábort fejedelemmé választó országgyűlés ezért kezdte ilyen bevezetéssel végzéseit: „Noha minden dolgokban az mindenható Istennek nagy és kiváltképpen való gondviselése ez világon megtetszik, de legfőképpen az birodalmaknak és fejedelemségeknek változtatásán, az emberek között tapasztalhatóképpen hatalmas kezeinek munkálkodása nyilván mutatódik, kicsinyeket nagygyá, nagyokat kicsiny állapotra szállítván. És minthogy mindnyájan bűnösöknek tudván magunkat, az Istennek mélységes ítéletinek vizsgálásában annak csak küszöbére sem léphetünk, végére sem mehetünk, kit mi okon cselekedik. Kinek sokat tűr és súlyosan bünteti, némelyeknek semmit sem kedvezvén, szüntelen sanyargatja, kinek vizsgálatát teljességgel békét hagyván, szent Pál apostollal csak azt kiálthatjuk: *Óh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége... kicsoda ismerte meg az Úr értelmét..., kicsoda volna neki tanácsosa?*” (Róm 11,33–34) Milotai Nyilas István a 20. zsoltár magyarázata közben hasonló szellemben fejtegette: „Az fejedelemségek, birodalmak és azokban való változások nem történetből [véletlenül] vadnak. Nem vak szerencsén, nem emberi észsége, okosságon vagy sérénységen állanak, hanem az Istennek gondviselésén, bírásán és igazgattatásán.” Geleji Katona István már a determinizmust sürölve fogalmazta meg: „Nem léssen semmi az Istennek decretumára és végezésére képest történetből, hanem minden a megváltozhatatlanságnak szükségéből; ha szintén a külső okokra és alkalmatosságokra képest történetből láttatik is; egyébként nem volna Providentia, isteni gondviselés, hanem ahelyett csak a pogányok Fortunája, Szerencséje igazgatna és bírna minden dolgokat, mely szintén annyit tenne, mintha Isten nem volna.” A kortársi irodalom szerint az eleve elrendelés úgy válik gondviseléssé, hogy annak közvetlen útját ember be sem láthatja, nem hathat ki rá, mivel a teremtett mindenség a maga legapróbb történéseivel együtt Isten szuverén hatalmától függ.

Az elrendelt életút kérdése a 17. század elején érthető módon leginkább az állam, társadalom és politika vonatkozásaiban foglalkoztatta az embereket. Ezekkel a válságos területekkel kapcsolatban igyekeztek tájékozódni, szilárd elvi álláspontot kialakítani. Az élő Isten szuverén hatalmának való teljes kiszolgáltatottságról gyakran vallott Bethlen. A jövő, az országok, népek, egyes emberek sorsa szerinte is kiszámíthatatlan módon Nála van elrejtve. Legátfogóbban sógorának és hadvezérének, Rédei Ferencnek írt erről, 1617. július 16-án kelt levelében. Az előzményben arról volt szó, hogy a maga részéről több súlyos szempont miatt ellenezte a katolikus, áruló Kendi Istvánnak a tizenhárom éves, református Bánffy Zsuzsannával tervezett házasságát. Hozzátette azonban: „Hogya az mindenható Istennek elvégzett akaratja leszen ez dolognak végbemenetele felől, senki emberek közül azt meg nem gátolhatja, mert az szent házasságot, fejedelmek *beiktatását*, hadak megverését Őfelsége minden rendelési között ez hármat kiváltképpen magának választotta. Istent hija segítségül kegyelmetek, könyörögvén Őfelségének, hogy ha az Ő szent nevének dicséretire, az közönséges társaságnak javára, kegyelmetek böcsületire tendál ez házasság realitása, mutasson módot annak tisztességesen való végben meneteli felől... én elhittem kétség nélkül, hogy az Úr Isten módot mutat benne.” Hite tehát alárendelte saját elképzeléseit, vágyait, akaratát az eleve elrendelésnek. Ugyanakkor tagadta azonban, hogy az ember tétlenségre lenne kárhoztatva. Igaz, végső fokon nem önmagától függ sorsa, magatartásáért azonban ő a felelős. Az a lehetősége, sőt kötelessége megvan, hogy elrendelt életútján, a felülről meghatározott és irányított események között Isten dicsőségére, a társadalom hasznára, saját tisztességére éljen, – függetlenül attól, hogy kellemesnek, kívánatosnak tartja-e körülményeit, sőt egész elrendelt életútját. Járjon rajta tiszta lelkiismerettel, „mivel az Isten igaz minden Ő ítéletében, nem lehet, hogy senki Őfelségét megcsalhasssa”. Amint korábban hangsúlyoztuk: a végidőkre néző szemléletmódja szabadította fel hivatásának állhatatos, céltudatos betöltésére. Itt

gyökerezik rendíthetetlen hivatástudata: ő mint fejedelem Istennek fejedelemségre rendelt szolgálója. Életének értelme és célja, hogy Ura elvégzett akaratának alkalmas, másfelől az Ő gondviselő kegyelmének méltó eszköze legyen. Rágalmak és vádaskodások miatt sokszor kesergett, de nem keseredett bele munkájába. Rendíthetetlenül haladt elrendelt életútján, s a végcél felé tartva mondhatta: „Annyival jobb reménységgel viseltünk, hogy lelkiismeretünk nem vádol sem Isten, sem az emberek előtt.”

6. A fejedelem hitének külső jelei

Bethlen Gábor hitének jellemző vonásai közé tartozott bibliaszerelete, a házi és gyülekezeti istentiszteleteken való részvétele. Szerette az énekeket is.

Hítvilága kialakulásának elsődleges forrása a Biblia volt. Hatalma csúcsán is valóra váltotta a reformátorok és a kortárs prédikátorok követelményét, amelyet Margitai Péter püspök az 1567-ben Debrecenben kiadott *Nagyobb cikkek* alapján így hirdetett: „Vegyük eszünkbe... az fejedelmek is az Isten igéjének alája vettettek, annak okáért tartoznak az engedelmességgel. Erre inti Isten az jó fejedelmeket, Deut 17,18 mondván: Minekutánna az király az ő székiben ülend, írja meg magának könyvbe az törvénynek mását, az Lévi papjai előtt való könyvből. Ez legyen önála és olvassa azt életének minden idejében.” Szavaival mintha a fejedelmet jellemezte volna. Szenczi Molnár Albert írta Kálvin János *Insitutiója* fordításának a Bethlenhez intézett ajánlásában: „Felséged is szereti az szent Bibliát, annak én magam bizonyos jelenségét láttam: és felséged környül forgott hív embertől hallottam, hogy felséged még ifjabb korában, konstantinápolyi követségében háromszor olvasta által a Bibliát.” Udvari prédikátorának, Milotai Nyilas Istvánnak 1622-ből való tudósítása szerint „az Bibliát négyszer, ötödször pedig az fegyverzörgés közben táborban lévén, annyi feje fölött áradott gondjai és búsulási között által olvasta”. Maksai Őse Péter 1629-ben angolul megjelentetett Bethlen-életrajza szerint „Ritkán megy valahová zsebében a latin Biblia nélkül.” A hagyomány tudni véli, hogy élete végéig huszonnyolcszor olvasta el a Szentírást.

Rendszeresen részt vett az istentiszteleteken is. Keserői Dajka János 1618. január 28-án kelt levelében így számolt be erről David Pareus heidelbergi professzornak: „Annyira szorgalmas a szentbeszédnek hallgatásában még akkor is, ha utazik, hadjárat vagy más gond foglalja el, avagy otthon pihen, hogy annál többet nem is lehet kívánni.” Amikor pl. 1620-ban Besztercebányán tartózkodott, ahol nem volt református templom, lakásán tartatott istentiszteleteket naponta reggel 6-tól 7 óráig. 1621. augusztus 22-én arról értesítette feleségét, hogy „Itt a táborban... vagyon tíz prédikátor és minden nap 28 helyen megütik a dobot prédikációra és könyörgésre.” Hadjárata későbbi menetének során pedig szomorúan írta Alvinczi Péternek: „Ebben az idegen országban papok nélkül vagyunk, bocsássá meg Isten, mint valami oktalán állatok... Panaszkozhatnám ezaránt az én tanítóimra, kikre *évente* egy néhány ezer Ft-ot költöttem... otthon nyugosznak, és én Istennek igéje nélkül kényszerítetem lenni.”

Szerette az énekeket is, különösen a zsoldárokat. Hadi lobogójának egyik feliratául a 68. zsoldár 2. versét választotta és hímezte ki latinul, hogy külföldi szövetségestársai is megértsék: *Fölkel a Seregek Ura, és szétszóratnak minden ellenségei, akik gyűlölik Őt, eltöröltetnek a földnek színéről.* Királlyá választása után a rendekkel és külföldi vendégeivel együtt a templomba vonult, ahol az istentisztelet a Messiás uralmának örvendő 110. zsoldár éneklésével vette kezdetét. Első két versének szövege Szenczi Molnár Albert fordításában így hangzik:

Az Úr Isten monda az én Uramnak:
Ülj az én hatalmomnak jobbára,
Míg ellenségedet, kik rád támadnak,
Zsámolyszékül vetem lábad alá.

Az Úr Sionból küldi pálcádat,
Birodalmodnak erősségére,
Ellenség közt mutasd országlásodat,
Uralkodjál az népnek közepette.

Nevezetes énekeskönyve is volt. Miután Geleji Katona István és Keserői Dajka János az énekeskönyv megújítása céljából összegyűjtötte a régi énekeket, megmutatták neki. Bethlen Gábor „olvasgatván, igen megtetszék néki – emlékezett vissza Geleji Katona István –, és nagyon megdicséré s igére kegyelmesen, hogy az leirattatása felől illendő gondviseléssel léssen; melyet meg is cselekedett, mert az maga öregbik kancelláriáján levő jó kezű deákokkal, regál papirosra, nagy öreg bötükkel leírata és igen szépen aranyosan békötteté, tábláit az szegeleteken ezüsttel gazdagon megboglározttatván, eleit, avagy felnyíló fedelét megkapcsosztatván, az oldala közepire két felől a maga címerét szegeztetvén. Csuda mely igen gyönyörködött szegény Istenben elnyugodott urunk abban a könyvben, s méltán pedig, mert az kegyes éneklés az isteni szolgálatnak nem kisebb része, hanem inkább az mint kezdete.” I. Rákóczi György fejedelemsége idején nyomtatták ki ezt az énekgyűjteményt Gyulafehérváron 1636-ban. Hosszú címét *Öreg Graduálra* rövidítve, egyház-, irodalom- és zenetörténetünk azóta is becses emlékei között tartja számon.

Környezetének tagjai egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy szerette és ismerte a teológiát. „Annyira járatos volt az igaz hitben – írta Keserői Dajka János Pareusnak –, hogy bármely ellenfelének (ilyenek az ország alkotmányából kifolyólag nem kevesen vannak tanácsosai között) bármely hitágazatra meg tud felelni. Meggyőződtem arról, hogy semmi sem kellemesebb vagy kedvesebb öfelségének, mintha akár asztalnál, akár bármely időben tudományosan értekezhet teológiai kérdésekről.” Udvari prédikátora is megírta, hogy „sehol itt Erdélyben az fölséged birodalmában olykor közönséges zsinatok nem lehet az evangélikus [értsd: református] egyházi szolgáltnak, melyben fölséged be nem ment volna, és az szent írásból álló vizsgát, mely indíttatott az egyházi szolgáltra kibocsátandóknak próbálásokra, nagy figyelmetesen nem hallgatta volna, előtte lévén az Szent Biblia, melyben az elől hozott szentírásbeli bizonyosságokat szorgalmasan fölkereste, magyarázatját hallgatta és elméjében tartotta.”

Teológiai műveltsége nem csak abban mutatkozott meg, hogy járatos volt a hit ágazatainak és a kor vitatott hittételeinek ismeretében, hanem – s ez politikájának egészére kiható szempont! – az államról, a társadalomról, a hatalomról szóló református tanokat vallotta és elkötelezetten vállalta is.

(Megjelent a Barcza József: *Bethlen Gábor, a református fejedelem* c. kötetben, Bp. 1987.)

Vasárnapi prédikációk

Czanik Péter

Budapest

Kevés vagy sok?

Alapige: Zakariás 10,1–12

Bibliaviasítás: Zsoltárok 98,1–9

Vonaton utaztunk egy barátommal, csodálatosan szép táj vett körül bennünket. Nem voltak égbe nyúló bércek, sziklás, vad, szaggyalott táj. Nem csobogtak mellettünk patakok. Szelíd dombok hullámoztak körülöttünk. Ami csodálatosan széppé tette, az az őszi színpompa volt. A barnának és a még meglévő zöldnek az árnyalatai végtelenül szép harmonikus tarkaságba olvadtak. Odafordulok a barátomhoz, és mondom: „Milyen gyönyörű!” Rám néz, s mondja: „Valóban gyönyörű, de hogy milyen színek pompáznak körülöttünk, azt nekem hiába mondd, én színvak vagyok.” Valami szépség kimaradt az életéből, mert nem tudta felfogni. Nem ilyen-e a mi életünk is, testvérek? Hogy valami van bennünk, ami lehetetlenné teszi, hogy az élet sok szépségét, az Isten sok áldását magunktól is észrevegyük, s ennek örülni tudjunk. Hadd mondjak még egy példát! Ketten visszatérnek külföldről. Az egyik morog: „Az egész út nem ért semmit! Hát, láttunk egy pár követ egymás tetején, meg egy pár hegyet, de az itthon is van. Vásárolni alig tudtunk, s az a külföldi koszt nem a magyar gyomornak való. Nem volt érdemes kiadni azt a sok pénzt!” A másik ugyanerről az útról visszatérve tele van örömmel, lelkesedéssel. Nem győzi mesélni, hogy mi minden szépet láttak – mert észrevette. Észrevenni, ami szép, ami Isten ajándéka, hogy az életünk tele legyen azzal az örvendezéssel, amit az Úr tud nekünk adni: erről szól a fölolvastott ige.

Először is arról szól, hogy *Isten nélkül a sok is kevés*. Mert ha nem látjuk meg az értéket magunk körül, azt a sokat, amit Isten tud nekünk adni, amit a Vele való közösség ereje jelent nekünk, akkor hiába van körülöttünk, nem tudunk benne örömet lelteni. Isten nélkül a sok is kevés – erről szól igénk első üzenete: „Haragra gerjedtem a pásztorok ellen, a bakok ellen, mert nem töltik be hivatásukat. Megbüntettem, megfenyítettem őket.” Igen, megbüntet és megfenyít minket az Isten azzal, hogy nem tudunk a javainak, áldásainak örvendezni, mint Izráel népének azon vezetői (ők a bakok és pásztorok), akik nem annak örültek, hogy Isten teremtett és kiválasztott egy népet magának, hogy ők e népen belül felelősséget viselhetnek, hanem azt keresik, hogyan élhetnének jobban. S ezért azt a felelős pozíciót, amit kaptak abban a társadalomban, a maguk javára használják, kifosztják a nyájat, rossz úton vezetik, hogy tele legyen a zsebük. De miért van erre szükségük? Mert hiányzik az igazi örvendezés, hogy Isten kiválasztotta a népet, s micso-da áldás még e nép között ráadásul tisztségviselőnek lenni, felelős pozícióban még közelebb lenni ahhoz az Istenhez, aki ezt a népet elhívta, magáénak szentelte. „Megfenyíttem őket” – s ez a fenyítés lényegében abból fakad, hogy nem vesznek észre valamit, valami szépet és jót. S ezért szól ellenük az Isten ítélete: nem lesz örömük, hiába zsákmányolnak, hiába nyírják, fosztogatják a nyájat! Nem tudnak örülni neki, mert az Isten áldása helyett büntetése éri utol őket. Mert Isten nélkül a sok is kevés.

S most erre a témára hadd mondjak egy megvilágító példát. Nagyon ismerős a lélektanban az olyan emberek szerencsétlensége, akiknek jól kereső, de önmagukkal igen elfoglalt szülei vannak. A gyermek időt kíván; de ezt az időt nem adják meg nekik, mert akkor a pénzkeresés, a szórakozás idejét csökkentik. Ehelyett tömik a gyereket pénzzel, mert egy százast vagy akár egy ötszázast odadobni a gyermeknek, hogy menj el fiam

fagylaltozni, vegyél magadnak valamit; menj szórakozni – az sokkal könnyebb, mint időt adni a gyermeknek, amire szüksége van. S ezek a gyerekek úgy nőnek fel, hogy egy csomó pénzük van, több mint amennyi életkoruknak kijár, megfelel és jó. De nincs az az élményük, hogy az apám kézen fogott, elvitt egy múzeumba, és megmutogatta a képeket. Nincs olyan élményük, hogy együtt elmentünk kirándulni. Nincs olyan élményük, hogy anyám este leült az ágyam mellé, és akkor bizalmas suttogásban el lehetett mondani a kis örömeiket, bánatokat. Nincsen igazi élményük, üres az életük, s szó szerint kevés a sok is, mert van egy csomó pénzük, de ugyanakkor mégse boldogok. Unatkozva szórják a pénzt. A sok pénz mindig többet igényel, hisz nem örülnek, nem tudják megvásárolni az örömet a rendelkezésre álló pénzzel. Azt gondolják, ha még több lenne, akkor sikerülne – persze, ez akkor sem sikerül. Még több, még több, még több. Belőlük lesznek azok a bűnözők, akiknél érthetetlen, miért bűnöznek, hisz mindenük megvan, miért sikkasztanak igen jó fizetés mellé még? Hát azért, mert Isten nélkül a sok is kevés.

Mindazok ellen szól az Úr igéje, akik nem töltik be e hivatásukat. Akik nem veszik észre az Isten kegyelmét, és nem végzik el a szolgálatokat, amiket Isten rájuk bízott, mert valami mást akarnak. Markolnak a sok után, s Isten megbünteti őket azzal, hogy a sok mellett nincs örömük, békességük. Mert Isten talán azt kívánja tőlük, hogy kevesebb elégedjenek meg az egyik oldalon azért, hogy több legyen a felelősség a másik oldalon. Isten nélkül a sok is kevés, s ezt többé-kevésbé mindnyájan megtapasztaljuk, hisz mindnyájunkra felelősséget bízott az Isten. S mindazok, akik ezt a felelősséget nem veszik komolyan, akik lealkusznak a mércéből, akik kevesebb szolgálatot végeznek, mint amennyit Isten rájuk bízott, azok mind átélik ezt. Hiszen ha Ő nem adja az örömet, a békességet, a szolgálat elvégzése utáni érthetetlen boldogságot, kielégülési érzést, akkor megérzik, hogy Isten nélkül hiába a sok. Mindnyájan megérezzük, akik az Isten ügyétől spórolunk el azért, hogy valamire több jusson, talán szórakozásra, talán egy találkozóra, talán kultúrára, ki tudja. De áldatlan mindaz az idő, erő és pénz, amit az Istentől veszünk el, azáltal hogy kevesebbet teljesítünk, mint amennyivel Ő megbíz bennünket. Isten nélkül hiába van sok – kevés az. És látunk magunk körül egy világot, amelynek sokja van, magas az életszínvonal, és tessék megnézni, milyen boldogtalan. Mert a sok is kevés Önélkül.

De milyen nagyszerű dolog, hogy ennek az ellenkezője is igaz: *Istennél, a kevés is sok.* Van itt egy kis nép, egy maroknyi, jelentéktelen kis nyáj. A történelem színpadán mi volt Júda azokhoz a nagy világpolitikai hatalmakhoz képest, amelyek között élt? Nem jegyezték. Egy picit tartomány, egyetlen lépcsőben meghódítani való kis terület egy nagyobb hadjárat alkalmával. Milyen kis nép! Ráadásul nagy része szétszórtságban él szerte a világon, Egyiptomban és Asszíriában, erre és arra. Nem tényező a világpolitikában, s mit mond az Isten? Nagy győzelmet ad ennek a népnek, mert Ő velük lesz. Ez a kis, jelentéktelen, számba sem vett népecske nagy győzelmet arat, mert a Seregek Istene lesz vele. Ezt olvassuk, hogy „megszégyenítik a lovon ülőket”. Mert van ezen a világon erő, hatalom – akkoriban a ló, a hozzá tartozó fegyverzet – igen, az valami. De akkor azt mondja: „De én velük leszek, és még a lovon ülőket is megszégyenítik.”

Testvérek, megtanultam ebből az igéből, amit már sok példán keresztül tanított nekünk az Isten: nem jó az egyháznak, ha magas lovon ül. Nem jó a külső hatalom, a külső erő és tekintély, mert a mi harcunkban az a fontos, hogy velünk van-e az Isten. Márpedig Isten általában nem a magas lovon ülőkkel van, hanem azokkal, akik Őt befogadják. Isten azokkal van, akik meghódnak előtte. Egy kis nép, egy jelentéktelen, bűnöktől is cibált, belsőleg is erőtlen, megfáradott nép – és az Isten mégis nekik adja a győzelmet! És az erőt, a kiszámíthatót, a kézzel foghatót, a valóságost félre söpri az útból, mert az számít, hogy hol az Isten. Hányszor neveztek már fakírnak a szolgálatomért, hányszor pocs-

kondiáztak: „Hogy lehetsz ilyen örült? Ilyen körülmények közé és így szolgálni...!” S én sohasem értettem, mert boldog voltam, ha az Úrral való kapcsolatomban szoros volt, s nem éreztem áldozatnak azokat a dolgokat, amiket a szolgálatért esetleg föl kellett venni. Mert természetes volt, hogy az Úrral járni jó. Nem csak azért, mert ő rákényszerít vagy parancsol, hanem mert miközben csinálom, nekem is jó. Mert az Isten a kevesebbet jobban meg tudja áldani.

Vegyük tudomásul, ebből az igéből, hogy mi győzelemre elhívott nép vagyunk! Nem azért, hogy anyámasszony katonájaként szűküljünk, panaszkodjunk és siránkozzunk, hanem azért hívott el Isten, hogy Róla tegyünk bizonyosságot és győzzünk. S ha az Ő kezét fogjuk, ez az ígéretünk, hogy „Én el nem hagyom őket.” Isten minket, keresztyéneket azért hívott el, hogy az Ő nevét hordozzuk, hogy Róla vallást tegyünk, hogy az Ő nevében győzzünk. „Erőnk magában mit sem ér, mi csakhamar elesnénk, de küzd értünk a hős vezér...” Kicsik vagyunk, erőtlenek, betegek? Hitünk is állandóan megrendül? Akkor is győzelemre elhívott nép vagyunk, akiket Isten arra választott, hogy megtegyük, amit ránk bízott, és az Ő igéje terjedjen, dicsősége győzzön, és az Ő nevében mi is győzzünk. Nem azért, mintha mi erre érdemesek volnánk! Hiszen akkor hangzik el ez az íge, amikor megérdemelt büntetés van Júdán, amikor szétszórtságban vannak. Mégis azt üzeni nekik az Isten, hogy győzz! Azzal kezdi, hogy belülről győzi meg őket, népévé gyúrja és formálja Lelke ereje által, s így ad nekik győzelmet.

Mint azt elmondtam már, itt harci képek vannak, de ne tévesszen meg minket, mert amikor a lelki győzelemről beszél a régi próféta, csak ezekkel a képekkel tudja elmondani. Harci képek ezek, de a békességért, az Úr nevéért folyó harc ez. „Örülj és örvendezz Sionnak leánya, íme, jön a te királyod, igaz és szabadító Ő.” Ennek jegyében folytatódik a prófécia, s ennek jegyében olvassuk: „Kivesztem a szekeret Efraimból és a lovakat Jeruzsálemből.” Tehát békekirályról van szó, az Ő győzelméről. S reánk, erőtlén, kicsi, maroknyi népre a győzelmet bízta a békekirály, Jézus, aki jött, hogy békességet hozzon a világnak; ezt a békességet úgy akarja megadni, hogy általunk adja és terjeszti. Győzelme úgy válik teljessé, hogy minket használ fel hozzá.

Így értjük meg az igének azt az üzenetét, hogy *Isten az öröm Istene*. Erre nézve is áll, amit tanulgatunk az igéből, hogy Istennel a kevés is sok. Nem úgy az öröm Istene, hogy eláraszt bennünket hejehujával és mindennel, de mégis, a vele való közösség annyira nagyszerű dolog, hogy tudunk benne örülni úgy – hogy is mondja? ne botránkozzunk meg a képen, így tudja érzékelteni: –, „mintha bortól örvendeznének...” tehát az örömek egy magas fokát, maximumát adja az Isten anélkül, hogy rá lennénk utalva azokra az eszközökre, amellyel az Istent nem ismerő emberiség ki szokta csíholni magából az örömet. Úgy örvendeznek mintha..., de nem azért! Hanem azért, mert velük van az Isten! Nem kellene a külső körülmények, nem kell mindaz, ami másnak kell: „Örvend az ő szívük az Úrban”!

S mit szóljunk, ha lenyom minket az élet? Ha éppen olyasmi ér, ami igazán elveszi a jókedvünket, letöri az arcunkról a derűt? Ha úgy érezzük, hogy a mi életünkben csak a gyásznak van helye? Itt van, testvérek! Az Isten népének örvendezése nem a külső körülményektől függ: úgy örvendeznek mintha – de nem azért, mert megvan az a valami, hanem azért, mert örvendeznek az Úrban: Tudjátok, hol kezdődik a mi örvendezésünk? Annál a sírásnál, amellyel a bűneinkért sírunk! Annál a gyásznál, amelyből fölkiáltunk az Úrhoz, hogy „Uram, nélküled nem ér semmit az életem!” Itt kezdődik, itt a gyökere a mi örvendezésünknek, mert ebből az fakad, hogy odakerülök az Istenhez. Az fakad, hogy Jézusban átölelem az Istent: „Köszönöm, Uram, hogy az enyém vagy Jézus Krisztus kereszthaláláért, a bűnbocsánat ereje által”, s így tudok elkezdni örülni az Istenben, nem másban! Örvend lelkünk az Úrban. S ez az az örvendezés, amely csendesen tartja

az életünket, amely szilárdan bennünk marad akkor is, amikor zúgnak és tajtékoznak körülöttünk a hullámok, és úgy látszik, hogy elborítanak bennünket: „Áthozom őket a nyomor tengerén”, mondja egy képpel a próféta, visszautalva arra az eseményre, amikor a tengeren hozta át népét az Isten a fogságból. A Vörös-tenger a szabadulás jelképe lett. De nem csak azon, a nyomorúság tengerén átlábolva is van örömforrásunk. Istené az örvendezés, a megváltottság békessége, annak az öröme, hogy „miénk a menny örökre!” Isten az öröm Istene.

Miért merem azt mondani, hogy Jézus Krisztusban születik meg ez az örvendezés? Azért, amit mond az ige: „Olyanok lesznek, mintha el sem vetettem volna őket.” Itt a titok, a kulcs. Megérdemli népe, hogy elvesse az Isten, s időnként meg is bünteti, a nyakuk közé vág, elveti őket, de megbocsát, visszahozza őket. „Olyanná teszem őket, mintha el sem vettem volna!” Testvérek, ez a mi örvendezésünk alapja: magához ölel az Isten, mintha nem lettünk volna bűnösök, mintha el sem szakadt volna tőle az emberiség, amikor a történelem hajnalán felmondta Istennel a kapcsolatot! Ez az, hogy bocsánatot ad az Isten! Nem bennünk van az Istenhez tartozás alapja, nem a mi érdemünkben, hanem az Istenben, megbocsátó szeretetében, visszafogadó irgalmában! Olyanná lenni, mintha nem vetett volna el – úgy néz ránk az Isten, mintha nem lennénk bűnösök, hát nem óriási dolog ez!/? Itt az alapja. És mivel hogy Istent láthatjuk, Ő lesz a mennyei apánk, ezért tudjuk elhordozni a terheket, nehézségeket, bajokat is, és örvendezni a nyomor tengerén átlábolva is, hiszen a mi megtartatásunk, szilárd tartásunk az Isten erejében van. „Olyanokká lesznek, mintha el sem vettem volna őket” – így lesz a kevésből az örvendezés terén is sok, mert az Isten kiegészíti a mi életünket. Örülhetünk továbbra is ételnek, italnak, a természet szépségének, a családi élet szépségének, emberek barátságának, de ezt a picit, keveset, sebezhető, elvehető, kiegészíti az Isten irgalma: „Velük leszek, így tudnak örvendezni. Magamhoz ölelem, mintha el sem vettem volna.” A mi kevés kis örömünkéből így lesz sok az Isten ereje által.

Mert az *Úrnak tervei vannak velünk*: „Szétszórom őket a népek között, hogy messze földeken is emlegessenek engem.” Szétszórja Isten népét, de bizonyágtételre! Tudjátok-e, testvérek, hogy miért kezdett olyan rohamosan terjedni a keresztyénység Krisztus mennybe menetele után? Mert keresztyénüldözés tört ki Jeruzsálemben, és az ottani hívőket szétfroccsenteszte néhány száz kilométeres körzetben. Menekülniük kellett, s amerre menekültek, mindenütt bizonyágot tettek az Isten szeretetéről, „szóltak azoknak” – mondja az Apostolok cselekedeteiről írott könyv –, „akik közé kerültek”, s rohamosan álltak elő a gyülekezetek.

Ezekből aztán megint mehettek tovább az apostolok, misszionáriusok, további ige-hirdetésre. „Szétszórom őket, hogy mindenütt ott legyenek, hogy mindenütt halljanak az én nevemről.” Ne azon panaszkodjunk, hogy szétszórtságban él Isten mai népe. Ott vannak a sok-sok tízemeletes házból álló lakótelepek. „Én vagyok ott az egyszem hívő – panasolja az egyik testvér –, azt sem tudják rólam, hogy ki fia-borja vagyok, ha véletlenül mégis megtudják, hogy templomba járok, összerosolyognak a hátam mögött, aztán még úgyszem fogadják a köszönésemet.” Ne ezen keseregjünk. Mert minket Isten a mai nap is azért szórt szét, hogy sokfelé legyenek képviselői a tízemeletes házakban és lakótelepeken, a külvárosi lakásokban a gangokon vagy családi házak között. Istennek tervei, céljai vannak velünk, hogy hordozzuk az Ő képét, legyünk bizonyágtevői. A kérdés, hogy fölismerjük-e: Isten általunk akar győzni. Lehet keseregni a szétszórtság miatt, lehet beolvadással válaszolni az Isten szétszóró akaratára, de az ige nem ezt az utat adja elénk: „Szétszórom őket a népek közé, hogy a messze földeken is emlegessenek engem.” Hogy emlegessük az Istent ott, ahová lefröccsentesünk, ahová elhintet bennünket! Nem keseregésre hívott el az Isten, nem panaszkodásra és beolvadásra, hanem arra, hogy az Ő aka-

ratát végrehajtsuk, s ahová letette a sorsunkat, ott emlegessük Őt. Minden körülmények között Jézusé maradni – ez a titka a győzelmes életnek. Akkor is, ha szétszórtságban, ha messze, közösséghiányosan, sokszor baráthiánnyal küszködve, de nem panaszkodásra hívott minket az Isten, hanem győzelemre. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha Hozzá ragaszkodunk, aki úgy visszafogad minket, mintha nem történt volna semmi, mert Jézusban teljesen megbocsát. Ehhez az Istenhez ragaszkodva maradhatunk a győztes életben.

Ezen túl azonban Isten terveihez tartozik az is, hogy összegyűjti népét. Nem csak szétszórja, össze is gyűjti. És mi éljünk és álljunk ebben a szilárd hitben, hogy nem csak szétszór az Isten, de össze is gyűjt. Ezért készítette az Ő országát, hogy oda az Ő népét összegyűjtse. Ígéreteink vannak erre, amikor visszajön Jézus, és az Ő népét magához fogadja. S nekünk ezekben az ígéretekben nem szabad megrendülnünk. Nekünk ezeket nem szabad nem komolyan venni és be nem építeni mindennapi életünkbe! Mert az Isten terve, hogy összegyűjti az Ő népét, s ez a reménység rávilágít erre az életre. Milyen jó lesz majd megfogni egyszer azoknak a kezét, akikét olyan jó volt idelelni fogni, de már nem foghatom, mert az a kéz kihűlt, mert azt itt e földön végleg el kellett engednem! Milyen jó lesz majd azt a kezét újra megfogni, s így együtt, kézen fogva örömeinket énekelni az Istennek! Ez a mi távlatunk – Isten beleépít a tervébe. Nem csak a szolgálataiba, hanem ebbe a nagy, összegyűjtő tervébe is. Értelme, iránya van az életnek. Amikor az Isten szétszór, ezt nem vaktában, tehetetlenségében teszi, hanem Ő, akinek akkora hatalma van, irányt ad az életnek. Van itt egy szó: „Süvöltök nekik, és egybegyűjtöm őket” – engedjétek meg, hogy úgy mondjam, ahogyan az eredeti szövegben áll: „Fütyülök nekik, s erre a fütytelre összegyűlnek.” Ézsaiás könyvében is szerepel ugyanez: az Isten fütyül Asszíriának, és a nagyhatalom megmozdul a gazda fütytelésére, cselekszi, amit az Isten parancsol. Most pedig azt olvassuk, hogy Isten fütyül az Ő népének, s erre a jelre gyülekeznek. Mert az Istennek hatalma van egy fütytelésével a világtörténelmet irányítani. Hát ez az Isten az, aki mondja: „Összegyűjtöm őket.” Ő az, aki ezt az irányultságot adja az életünknek. Istennek terve van velünk. Itt a földön, hogy szolgáljunk és a szétszórtságban az Ő neve felhangozzék mindenütt, ahol egy hívó van. A tervének egy másik részlete, hogy az Ő népét összegyűjti a mennyben, s ott örvendezhetnek.

A hatalom Istene, az erős Isten szólt, a Seregek Ura szólt. Épp ezért, amiről ma bizonyosságot tettem, az nem ábrándozás, nem is a próféta ábrándja volt, s nem is az önmagát hittel becsapó mai emberé – a Seregek Ura szólt. S amikor Ő szól, lehet csatlakozni, engedelmeskedni, vagy ezt a szót a fülünk mellett elereszteni. Nem babra megy a játék, amikor megszólal az Úr! A Seregek Ura szólt ma közöttünk, s ebben a szóban erő, jövő, öröm van. Lehet elfogadni vagy elvetni. De amikor a Seregek Istene megszólal, azért teszi, hogy megszabadítson minket. „Egybegyűjtöm őket és megszabadítom őket.” Azért szól az Isten, mert ez az Ő akarata. S ezért áldott, aki az Ő akarátát elfogadja.

A 396. dicséret 3. versével feleljünk Isten szavára:

*Küldd útra hírnökid csapatját
És adj erőt onnan felül nekik,
Hogy veszni a pogányt se hagyják,
És szerteüzzék Sátán seregit.
Országod jöjjön el minél előbb,
Hirdetve szent neved dicséretét!*

(Megjelent a *De Haggeus és Zakariás prófétált* c. kötetében, Bp. 1996.)

Jertek el...

Alapige: Lukács 14,16–24

Bibliolvasás: Zsoltárok 78,1–7

Jézus ismét egy *példázatot* mondott, mely „A nagy vacsora” néven ismeretes. Hirdette az Isten igéjét, de mert ismerte, milyen nehéz a felfogásunk, példázatokkal, hasonlatokkal, a mindennapi élet eseményeivel, tapasztalataival világosította meg.

„*Egy ember készíté nagy vacsorát.*” A mindennapi étkezésektől eltérve szokásos rendkívüli alkalmon nagy vacsorával ünnepelni. Erre fel kell készülni. Ezt tette a példázatbeli ember is. Mert a megelőző versben olvassuk a csodálatból fakadt, a Jézus tanítására hallgatók közösségében a felkiáltást – a hallottak nyomán: „Boldog, aki eszik kenyeret az Isten országában” –, máris *Istenre kell gondolnunk*, aki az Úr, a gazda – ahogy a példázat mondja. Ő teremtett és Ő visel gondot reánk. Annyira szeret, hogy nagy vacsorát készít számunkra. Előkészít. Az emberiség történelmének megértéséhez tudnunk kell és tudjuk is, hogy Isten ebben jelentette ki *szereztét*: a találkozást vele. Az Ószövetség erről az előkészítésről számol be. Századokon át adott hírt erről, készített fel rá. „Sokat meghívott”, egy népet és általa minden népeket. A meghívottak tudtak és tudnak erről. Ma az Ő népét azok alkotják, akiket *megkereszteltek*. Úgy tekint rájuk, mint hozzá hivatalsakra. Legtöbbször nem látszik meg külsőleg életükben, de Isten így, a láthatatlan jeggyel felruházottakként is számon tartja és várja őket. Nem mi fedezzük fel az Ő meghívását, hanem maga Isten hajlik le hozzánk, már megszületésünk után.

A *vacsora* jó alkalom a találkozásra. A Bibliában azok vettek részt rajta, akik szerették, megtisztelték egymást. Szent együttlétnek, közösségnek számított. Nagy boldogság tudni, hogy mi hivatalosak vagyunk, meghívott életek a nagy vacsorára, mely már a földön elkezdődik, hogy aztán Isten országában valósuljon meg. „Hol készen vár a hely, / Hol bűnnek nincs szava / S a szív békére lel” (261. ének).

Mikor nálunk is „betelik az idő”, reánk ragyog a földre szállt Úr kegyelme, akkor elküldi *szolgáját* a névre szóló üzenettel: „*Jertek el, mert minden kész.*” Jól hallottuk: szolgáját küldi el. Kicsoda ez? Erről is tudunk már az Ószövetségből: Jézus Krisztus. Isten mondja: „Ímé, az én szolgám, akit gyámolítok... lelkemet adtam öbelé, törvényt beszél a népeknek.” (Ézs 42,1) A szolga azt teszi, amivel megbízták, és nem saját erejével, hanem a gazdától, Istentől kapott lélekkel hirdeti a vacsora elkészültét, melyet éppen tanításával, de halálig tartó hűséggel és élete odaadásával igazol. Minden más szolgáltól Jézust ez a név különbözteti meg: *Isten szenvedő szolgája*. Mert Ő szenvedte el Istennek bűneink ellen való haragját, hogy kegyelmét szerezze meg nekünk. Szolgák az angyalai, az Ő imáadását segítő lelkek, sőt minden hívő. A 134. zsoltárt így énekeljük a gyülekezetben: „Úrnak szolgái mindnyájan.” Szolgái neki engedelmeskednek örömmel, még szenvedések árán is, melyhez erőt Tőle kapnak mindenkor. Feladatuk hívni Istenhez a lelket: „*Jertek el!*” Ne maradjatok nélküle, távol tőle – magatokban, az elmúló világgal.

Milyen csodálatos kegyelem, hogy a sok beszéd között eljut hozzánk az Úr szava, és meghalljuk: „immár *minden kész*”. Elkészült a szabadulás az örök életre és az már a földön elkezdődik. Nemcsak harang jelzi ezt, de emberi szavakban hallható Isten Igéje, és szemlélhető, megélhető az úrvacsorában. Egy esztendő során, különösen a mostani szakaszban, többször hangzik el a hívás az Úrral való találkozásra, állandó közösségre – nála. Az Úr Jézus nyomán a szolgák, mi munkálhatjuk annak hírét, hogy nem nálunk, mint-ha képesek volnánk rá, hanem Istennél immár minden kész. Ő elkészítette. Figyeljük

meg jól, nála minden kész, azt kell érdemeinkkel kipótolni, valamilyen szertartás, gyakorlatozás révén megszerezni. Amit sok vallási közösségben követelménynek állítanak, arról a nagy vacsoránál, az Isten kegyelmének megszerzésénél nincsen szó az Igében. Csupán azt halljuk, hogy: „*Jertek el!*” A sok emberi hozzájárulást igénylő tanítások között egy újabb bukkant fel, persze ez is „behozatal külföldről”, mely – olvashattuk – 10–12 gyülekezetben már meghasonlást idézett elő a hívek között, a megtérés erőltetésével és igazolásával „*elki testvérek*” közössége alakul, mely különbnek tartja magát másoknál és hozzájuk kapcsolódva teszik elnyerhetővé Isten közösségét. Mi csak hallgassuk meg, és igényeljük a szolgálta által közölt hívást: „*Jertek el, mert immár minden kész!*”

A példázat következő versei felkészítenek arra, hogy a hívásra éppen azok, akik hivatalosak lehetnének, *nem jönnek el*. Nem utasítják el a vacsorát, nincsenek Isten ellen, de azzal mentik ki magukat, hogy jelenleg nincs idejük rá. Amint hallottuk: az egyik földet vásárolt, a másik igazságot, a harmadik feleséget (valamikor tényleg meg kellett venni, ára volt), tehát „*mindnyájan egyképpen kezdék magukat mentetetni*”. Így cselekedett a gazdag ifjú is. Ne értsük úgy, hogy a felhozott indokok alaptalanok, mert Isten akarja a föld megművelését, az állatok tartását, a házasságot, a vagyont sem tekinti önmagában veszedelmesnek, tőle visszatartónak, de azt bűnnek tekinti, ha rá hivatkozó alapként már bálványt jelent a meghívottnál. Mert mindezt lehet másként tekinteni, olyan helyzetnek, melyet az ember nem nélküle, hanem *vele* igyekszik megoldani. Találkozunk emberekkel, akik állandóan arra hivatkoznak, hogy nagyon elfoglaltak valamilyen munkával, még meghalni sincs idejük. Komolytalan megállapítás ez. Saját jelentőségét állítja előtérbe az ilyen ember, mintha neki kellene valamit megoldania – Isten helyett is.

Nyilvánvaló, hogy a példázat az akkori hallgatónak szólt, pontosabban az *őszövetési népnek*, mely Isten választottjának vallotta magát, de amikor elkészült a nagy vacsora, Isten lehajolt Jézus Krisztusban és szabadulást hozott a bűn és halál világából. De a nép – több őszövetési és újszövetési példázat tárja fel – ezt nem fogadta be. János evangéliumában olvassuk: „*Az övéi közé jöve, és az övéi nem fogadják be őt*” (1,11). Aztán az újszövetési nép, mely keresztyénnek mondja magát, ugyanúgy cselekedett és cselekszik, csupán névleges keresztyén, külsőleg megkeresztelt emberek tömege, mely ezt mondja néha: Uram, Uram, de nem cselekszi Isten akaratát. Fontosabbal van elfoglalva, minthogy eljőjön az Úrhoz és közösségében élje le földi lakozásának idejét. Krisztus nélkül kínlódik, hajszolja magát, nincs ideje asztalához járulni. Rendezi, de *mindig rendezetlen marad élete*. Megmondotta Jézus: „*Aki velem nincs, ellenem van, és aki velem nem takar, tékozol.*” (Lk 11,23)

Hiába készült el a nagy vacsora? Az eredménytelenséget jelentő szolgálta látta, hogy gazdája *megharagudott*. Beszélhetünk Isten haragjáról? Nem ember, hogy hozzánk hasonlóan viselkedjék. Bizony beszél erről a Szentírás egésze. Kegyelmes, végtelenül irgalmas, és haragvó, ami azt jelenti, határozatán változtató, aki a távolmaradottak helyére másokat hív meg. *A bűnre haragszik* és azt ítéli el. Elfordul azoktól, akik nem kívánnak vele lenni és másokat, az emberi mérlegelés szerint méltatlanokat hív magához. Kiküldi szolgálját újból, ezúttal az utcára, a hajléktalan szenvedőkhöz, lenézettekhez, akik az utcán, utcasarkokon koldulnak, mert szegények, csonkabonkák, sánták, vakok – és ezt mondja: „*hozd be!*” A szolgálta engedelmesen végrehajtja a rendelkezést, és bekövetkezik az a természetellenesnek állított esemény, hogy az eredetileg hivatalosak helyett a testi-lelki fogyatékosok jutnak be a gazda házába. Ez kezdettől fogva megtörtént. Ma is a betegek, öregek jönnek el a vacsorára. Ezért aztán azzal vádolták Jézust, hogy „*A vámszedők és bűnösök barátja*” (Mt 11,19). Tisztátalanoknak nincs mit keresniük Istennél. A betegség, akárcsak a paráznság tisztátalanságnak minősült. A parázna asszony megaláz-

ködását elfogadta, más esetben a megkövezéstől megmentette. Ezért vitték mindenünnen hozzá a betegeket és gyógyította meg őket. Ezt a lenézett társadalmi osztályt az akkori pogány-római hatalmasság sordida plebsnek – mucskos népességnek – nevezte.

Nyilván akadtak köztük olyanok, akik testileg soha nem voltak betegek, nem szorultak orvosi segítségre, de a testi nyomorúság mindig jelzi azt, hogy valójában *minden ember* gyógyításra szoruló beteg, hogy lelkileg kell meggyógyulnia ahhoz, hogy élete legyen. Jézus előtt *szegény az*, aki belátja tényleges állapotát. Azért törődik velük, azért mondotta ezt: „Nem az egészségeseknek van szüksége orvosra, hanem a betegeknek” (Mt 9,12). Egyik szép bűnbánati énekünkben valljuk: „Kiket nyom a vétek súlya, / A bűn miatt betegek; / Azokat is Jézus hívja: / Megterheltek, jöjjetek!” (82,3) Vannak *terheltek*: így születtek, vagy baleset következtében váltak azzá. Az igazán terhelt a bűnös ember. Ebből szólítja ki Isten az embert, hogy ne maradjon ebben a helyzetben, hanem a gyógyíthatatlanságból megszabaduljon. „A szegényt, ki remélve / Csak reád néz az égre, / Úr Isten el ne hagy” (170. ének, 5).

Mégis az újabb feladatot teljesítő szolgának azt kell jelentenie: „*Uram, meglett, amint parancsoltad, és mégis van hely.*” A város elesettjei, tisztulásra vágyakozói bekerültek Isten asztaltársaságába, ám ezzel még nem telt meg a ház. Következett az újabb rendelkezés: a szolga menjen ki az országutakra és a sötét helyekre: „*Kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen az én házam!*” Küldi a föld minden népéhez, mint a mennybemenetelkor is rendelte: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket”, az ószövetségi nép után a még sötétségben vergődő más népeket, a zsidóktól goimoknak csúfoltakat, távol-keletieket, színes bőrűeket – az egész világot. Mert Isten így szerette ezt a világot: szabadságra hív minden népet, „Így akarja a népek Atyja, / Hogy minden nemzet, kiket teremtett, / És az egész föld / Melyet ő betölt / Az Istent áldja, / Csak Őt imádjai!” (232. ének, 3). Mert addig nem jön el a *világ vége*, amíg ez a hívás nem jut el mindenüvé. „Isten országának ez az evangéliuma hirdettetik majd az egész világon, bizonyosságul minden népnek; és akkor jő el a vég.” (Mt 24,14)

Isten magához, vacsorájára, üdvösségre hív. Aki enged hívásának, örök életet nyer. Aki enged. *Nem kényszerít* rá senkit, de kimondja, mire számíthat a kegyelmét elutasító ember: „Mondom néktek, hogy senki azok közül a hivatalosak közül meg nem kóstolja az én vacsorámat.” Nem kényszerít vacsorájára, lehet nélküle is leélni az életet. Tévesen magyarázzák a kényszerítést, ha erőszakolásnak tartják. Már a híres Ágoston a karthágói zsinaton, 411-ben kiadta a jelszót „cogite intrare” – kényszerítsetek mindenkit az egyházba. Erre hajlanak a nagy egyházak és a szekták. Holott itt a misszióval való térítést köti Jézus a lelkünkre. Mert bár Istennél bőven van hely, mégis: „Sokan vannak a hivatalosak, és kevesen a választottak.” (Mt 20,16) A hozzátértek seregét kicsi nyájnak nevezzi. Viszont a kicsiség dacára „Boldogok azok, akik a Bárány menyegzőjének vacsorájára hivatalosak.” (Jel 19,9) Ezt minden teremtmény meglátja. Ez a jövő! Ámen.

Orbán János

Marosújvár

Böjt, melyet az Úr kedvel

Alapige: Ézsaiás 58,1–8

Bibliaolvasás: 1Korinthus 13,5–10

Minden nemzedéknek legalább egyszer szembe kell néznie a válság nagy kérdésével. Sokszor úgy tetszik, hogy az ember élete útvesztőbe jutott. Megtalálja-e az ember a megoldást? Erre ad útmutatást az ige.

A felolvasott ígét tartva szem előtt, tisztán kell látnunk, hogy az embernek nem csak a teste, hanem a lelke, az erkölcsi, illetve társadalmi rendje is lehet beteg. Mint minden betegség esetében, először fel kell ismernünk a bajt, meg kell állapítanunk a kórismét (diagnózist), másodszer meg kell találnunk a megfelelő orvosságot. De a betegség és orvosság ismerete még nem elég. Csak úgy állhat elő gyógyulás, ha a beteg az orvosságot beveszi.

1. Mi a mi bajunk, betegségünk? Ne csodálkozzunk, hogy az Írás mindig ugyanazt a feleletet adja: a bűn. Vannak, akik azt mondják, hogy miért kell annyit beszélni a bűnről? Miért kell annyit hangoztatni a bűnt? Azért, hogy az ember felismerje, és irtózzon tőle. Baj, ha nem ismeri fel. A Sátán mesterkedése az is, hogy igyekszik eljeltékteleníteni a bűnt, mint amiről nem is jó beszélni. Baj, nagy baj, ha a bűnről nem beszélünk. Az ige éppen arra figyelmeztet, hogy a bűnről nem beszélni: szintén bűn. Ezért kapta a próféta a parancsot: *Kiáltst teljes torokkal, ne kiméld, mint trombita emeld fel hangodat, és hirdesd népemnek bűneiket, és Jákób házának véikeit.*

Kiknek a bűnről beszél a próféta: a hitetlenekéről, az istentelenekéről? Nem, hanem az úgynevezett vallásosokéről, akik *naponta keresik* Istent. Figyeljünk arra a kettős megvilágításra, amelybe a próféta igehirdetése által állítja Isten a kérdést.

a) Titkoljuk a bűnt. Miért? Talán nem ismerjük? Sőt, éppen, mert ismerjük. A templomba járó, az ígét rendszeresen hallgató sokkal inkább felismeri, mint más. Meglátja önmagában is. A baj az, hogy sokan nem akarnak szabadulni tőle, hanem takargatják. Illetve azt gondolják, hogy ha elpalástolják az emberek előtt, akkor jobb színben tüntethetik fel magukat. Sőt még Isten előtt is megpróbálkoznak kegyeseknek mutatkozni. *Ők engem mindennap keresnek, és tudni kívánják utamat, mint oly nép, amely igazságot cselekedett és Isten törvényét el nem hagyta, kéri tőlem az igazságnak ítéleteit és Istennek elközelgését kívánják.* Úgy tesznek, mintha istenfélők, mintha igazságot kedvelők, mintha Krisztus-szeretők lennének, s a törvénynek engedelmessé válnának. Vallásos nyomorúság a felszínes vallásosság, az alakoskodás, a képmutatás.

b) A másik baj: a rosszul értelmezett vallásosság. Amikor valaki az képzelettel, hogy a vallásosság, egy bizonyos vallásos szertartás elvégzése, egy istentiszteleten való részvétel például arra való, hogy befolyásolja Istent. Én elvégzem a vallásos előírásokat, s akkor Isten tartozik nekem. Eleget tettem talán éppen a bűntől és az imádkozással, most Isten teljesítse a kérésemet. Rajta a sor! S amikor a várt eredmény elmarad, akkor mintegy számon kérheti az ember Istent. *Miért bűntőlünk, és Te nem nézed, gyötörjük lelkünket és Te nem tudod?* Miért vallásoskodunk, ha te, Isten, nem teszel semmit? Szomorú képet fest a próféta a Jákób házáról, ezzel együtt rólunk is. Vedd észre Isten, hogy mi mit csinálunk. Reánk figyelj! Közben elfelejtkezünk először Istenre figyelni. A zsidó szerintünk sok mindent fordítva csinál: hátulról előre ír és olvas és lapozza a könyvet. A névragozást is úgy mondja: ő, te, én. Ebből is okulnia kellett volna – kell nekünk –, hogy mi lássuk meg Őt, mi figyeljünk Reá.

Mit mond a nép? *Miért bűntőlünk, és Te nem nézed, gyötörjük lelkünket és Te nem tudod?* A bűntől és imádkozással gyötörjük a testünket és a lelkünket és Isten nem akarja észrevenni. De ha nem öröm és hálaadás, hanem gyötorem nekünk az, amivel Istent tiszteljük, lehet-e kedves az Úrnak? Ha valaki csak megszokásból csókolja meg az élettársát, vagy engedi, hogy az megcsókolja őt, mert az a házassághoz hozzátartozik, de számára nem öröm, lehet-e ott szeretet?

Isten a mi életünket a maga teljességében nézi. Nem csak azt látja, amit Neki mutatunk, hanem észreveszi azt is, amit akarata ellenére cselekszünk. Istentiszteletünk ne csak azt juttassa kifejezésre, hogy mit várunk az Úrtól, hanem, mutassuk meg, hogy mit tettünk az Ő magasztalására! Elég-e egy vallásos szertartást elvégezni? A szertartás nem

pótolja, nem helyettesíti a lélek ürességét, a hit hiányosságát. A szertartás: keret, amelyet tartalommal a lélek kell hogy megtöltsön. Kehely, mely hordozója lehet az élet italának. A zsidó azt gondolta, hogy ha *hamut* hint a fejére, és *zsákba* öltözik, s nem eszik, hanem komor ábrázattal jár, *mint káka, lehajlja fejét*, eleget tett a követelményeknek Isten és emberek előtt.

Erre jön a prófétai szó! Talán sokszor nem tetszik. Kimondja azt, ami nem tetszik: te vagy a képmutató, a ferde hitű! A próféta kora a mi korunk is. Mit mond a próféta? Van egy vallásos külszín és egy hitet megcáfoló magatartás. *Kedvteléseketek úzitek!* Ez azt jelenti, hogy magunknak akarunk kedveskedni, nem Isten iránt akarunk kedvesek lenni. Ez nem a „legyen meg a Te akaratod!”-féle hitvalló életforma.

Az ige rámutat a hitet megcáfoló mindennapi életre. *Robotosaitokat szorongatjátok.* Ezt ma úgy mondhatjuk: kihasználjátok egymást. Zsarnokoskodtok egymás felett. Visszaélték a helyzetekkel: a főnök a beosztottjával, a vezető az alája rendeltékkel. *Perrel és versengéssel böjtöltök.* Ma is perlekednek az emberek. Bármely napon menjen valaki a bíróságra, zsúfolásig van egymással perlekedő emberekkel. A mindennapi élet ma is egy nagy tülekedés, amelyben nem a simogató szeretet, hanem az ököljog érvényesül. *Sújtotok a gázságnak öklével.* A legkülönbözőbb módon megyünk egymásnak, hogy „leüssük” egymást.

Eddig a baj, a betegség, most lássuk, mi az orvosság?

2. Hát az ilyen keresztyéneket kedvelem Én? kérdi Isten. Nem! Isten megmondja, hogy azzal szembe, amit mi teszünk, mi az Ő akarata. Minden dolgunkban először fontoljuk meg, hogy kedves-e az Úrnak? *Ilyen-e a böjt, amelyet én kedvelek?* Életgyakorlat-tá tenni az ige tanítását! Így vesszük észre, hogy nem szertartások betartása, hanem egész életberendezkedésünk megváltoztatása az, amit Isten tőlünk vár. Nem az eledelék-től, hanem a sátáni magatartástól való tartózkodás!

Az ige 6–7. versében előttünk áll az isteni megoldás lehetősége, az orvosság. Hát nem az-e a böjt, amit én kedvelek: *hogy megnyisd a gonoszságnak bilincseit, az igának köteleit megoldjad, és szabadon bocsásd az elnyomottakat, és hogy minden igát széttépjete?* Az emberek nemegyszer Isten törvényét tekintik nyűgnek, pedig a gonoszság bilincseli le az embert. Ezt kell széjjeltörni. Ne legyen kiszolgáltatottság. Ne legyen iga, teher semmilyen formában a nép nyakán. Évezredes figyelmeztetés, és ma sem akar tanulni belőle az ember. Mai kifejezéssel így mondhatnánk: ne legyenek elnyomottak és elnyomók semmilyen formában és sehol! Minden ember szabadon fejthesse ki szellemi és lelki képességeit! Ebben senki senkit ne akadályozzon semmiféle módszerrel! Ne az elnyomottak kényszerítsék ki, hanem az elnyomók szüntessék meg az Istent és embert csúfoló állapotokat. *Minden igát széttépjete!*

Nem az-e, hogy az éhezőnek megszegd kenyeredet, és a szegény bujdosókat házadba bevigyed, ha meztelent látsz, felruházzad és tested előtt el ne rejsd magadat? Ne kényszerítsünk másokat a mi szolgálatunkra, hanem mi szolgáljunk szeretettel másokat. Nem jogi és erkölcsi, hanem hitbéli kötelességeinkről van itt szó. Vegyük észre a másikban a felebarátot és testvérként szeressük! Nincs olyan kicsi kenyér, amelyet a szeretet meg ne tudna osztani! Nem lehet olyan foszlott egy zsebkendő, hogy le ne törölhesd vele a bánkódó könnyét. Vagyis: nem mondhatod, akárki légy, mit tehetek én Isten dicsőségére embertársamért.

3. Ha az orvosságot bevesszük, akkor remélhetjük a gyógyulást. Aki az igét megcselekszi, meggyógyul. Így rendeződik ügye az Úrral. Megtaláltam Istent, mert magamhoz öleltem az embert. Hogy nem jöttem rá hamarabb? Rég meg lehetett volna tenni! Nem csak egyesek, hanem családok, gyülekezetek, népek, nemzetek gyógyultak volna meg tőle. Ma sem késő! Így világítja meg az ige az ember útját. *Akkor felhasad, mint hajnal a*

te világosságod, és meggyógyulásod gyorsan kivirágzik, és igazságod előtted jár, az Úr dicsősége követ. A mi sokszor eléggé sötét életünkre is így hajnal hasad. Az ige fényében észreveszed Istent, észre magadat, észre felebarátodat. Megtanulsz Isten szerint nézni, sőt látni. Ez már a te gyógyulásod. Így a hit virága nyílik a szívedben. Nem kell az igazság után járni, azt keresgélni. Az igazság – Krisztus – előtted megy, te követed Őt. Milyen más így járni, így élni! Amerre elhaladsz, mögötted nem harag, gyűlölet, szeretetlenség marad, hanem behegedt sebek, meggyógyult életek, hálás szemek, megértő szívek: az Úr dicsősége. Isten ezt akarja! Ámen.

Pákozdy László Márton

Jézus és a szenvedő család

Alapige: János 11,3b

Bibliailvasás: János 11,1–15

A felolvasott Ige a Lázár föltámasztásáról szóló történet bevezetése. Nem a föltámasztásról akarok most beszélni, Jézusnak a halál fölötti diadalmas hatalmáról, hanem csak egyetlen kis részletet vettünk ki a történetből: „Uram, íme, akit szeretsz, beteg” – és szólni szeretnék a szenvedő családról, amelyiket Jézus szeret, és amelyikben Jézust szeretik. Mártát és Máriát ismerjük (Vö. Lk 10,38). Jézus bizonyosan sokszor volt náluk vendég, mert olyan meghitten tudtak együtt lenni. Barátok voltak. Máriáról még egy felejthetetlen történetet is ismerünk: ő volt az, aki megkente Jézus lábait a drága kenettel (Lk 12,3). Az egész evangéliumi elbeszélésben nekem úgy tűnik, *hogy ez a család volt Jézussal a legszorosabb kapcsolatban valamennyi közül.* És mit látunk most?

Ez a család mélységes szomorúság, hatalmas csapás alatt görnyedez. Jézussal való legbensőbb viszonya sem akadályozhatta meg azt, hogy ne jöjjenek olyan napok, amikor a szem számára Jézus távol volt tőlünk és amikor az emberi élet egy nehéz, de mindenkivel közös fordulója elkapta ezt a családot is és beköszöntött ebbe az áldott hajlékba a betegség és a halál. Ebből mindjárt megjegyezhetünk néhány dolgot. Jézust már előbb ismerték. Amikor baj jött, nem kellett neki bemutatkozniuk, magyarázkodniuk, még csak meghívniuk sem, csak jelteni: „akit szeretsz, beteg”. Tehát nem az utolsó pillanatban fordultak Jézushoz. Igaz ugyan, hogy az ismeretség és barátság nem mentette meg őket az élet nehézségeitől. Van tehát a Jézust szeretők között is szomorúság, baj. Nem válnak félistenekké, sem testileg halhatatlanokká. Nem kerüli el őket a betegség: egyáltalán, életük külsőleg nem lesz könnyebb. Ezért van olyan kevés barátja Jézusnak, mert ezt még csak nem is ígéri. Jézus nem csak azért jött, hogy csak betegeket gyógyítson. Gyógyításai is csak egy célt szolgáltak: hogy tettekkel is bizonyítsa, ő Isten tökéletes kijelentése. Testté lett teremtető Ige. „Nekem azokban kell foglalatossáknak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai.” (Lk 2,49) Jézus a lélekben látta az embert. A lelket akarta megmenteni, meggyógyítani. Beteg testben lehet ép lélek, de halott az ép test ép lélek nélkül. Jézus azért jött, hogy szolgáljon, de haszonleső barátoktól nem engedí magát kizsákmányoltatni. Hányan közelednek úgy Jézushoz, mint valami mennyei életbiztosítóhoz, szívükben szeretet nélkül!

De beszéljünk csak magunkról. Hányszor azzal mérjük Jézus szeretetét, velünkletét, hogy jól megy-e sorunk? Elvárjuk, hogy minden föltétel nélkül – mi ezt olyan szépen mondjuk: „kegyelemből” – így vagy úgy legyen velünk és ne másképp. Milyen könnyen adunk jó tanácsokat mások betegágyánál, mások bajaira, s milyen könnyen zúgolódnunk, kétségbeesünk, ha a mi családunkra jönnek ilyen idők. Sokszor csak ilyenkor jut eszünkbe Jézus, máskor nem. Temetéseknel szüntelenül ismétlődve hallják a lelkipász-

torok: „De megvert az Isten...” „Miért vette el...” „Hogy lehet ilyen kegyetlen...” „Mít vétettem...” „Nem szeret, hogy ezt tette velem...” És éppen egy ilyen kijelentés világítja meg a gyászoló lelkét legjobban, hogy ti. ő nem szerette Istent, ha nem érezte meg, hogy Isten szeretete betegségnél és koporsónál is nagyobb. Más szeretett jobban, mint Jézust és az ő atyját.

Lázár családja szívből szerette Jézust és Istenre bízta életét. Mennyire fölötté állnak Jób szenvedés fölötti belső gyötrődéseinek! Milyen alázatos megnyugvás öleli körül a szeretett testvér életéért való aggodalmaskodásukat. Hisznek abban, hogy Jézus mindent megtehet és mennyire készen vannak arra is, hogy Jézus esetleg nem gyógyít. Mindenkinek így kell gondoskodnia arról, hogy családjában így szeressék Jézust. Ha Júdának egy eldugott kis falujában így lehetett, akkor ebben a kis magyar faluban is lehet Jézust nagyon bensőségesen és igazán szeretni minden nyomorúság közepette. A testvérek csendes üzenete és a bajba jutott ember kétségbeesett kapkodása, bizalom nélkül való segítségkiáltozása között milyen különbség van! Itt: „Uram, akit szeretsz, beteg”, – amott: „Uram, akit én szeretek, mentsd meg, meg kell mentened; ha megteszed, imádlak, ha nem teszed meg, akkor nem vagy Isten és légy átkozott.” Vagy: „Ha van Isten, hát itt segítsen.” Nem imádság ez, és ha meghallgatásra talál, akkor arra nem az imádság, hanem Isten kegyelme a magyarázat. Lázárék csendes hite, rövid üzenete, a legszebb imádság. Ki ne szégyellhetné magát és ki ne tanulhatna tőlük? Ne kényszerítsük soha Jézust valamilyen próbatételrel. Válasszuk a Lázárék útját.

Ők már régóta jó viszonyban állottak Jézussal. Milyen jó Őt már a bajok előtt megismerni, szeretni. Nem haszonlesésből, hanem önmagáért szeretni Őt. Mert csak így lehet Őt szeretni. De az ilyen szeretet nem enged megrendülni hitünkben, bármi jöjjön is.

Mert Isten útjai nem a mi útjaink, gondolatai nem a mieink. (Ézs 55,8) Előfordulhat, hogy mindenki azt mondja neked: „De megvert az Isten, hogy így elhagyott...” Te tudjad akkor is, hogy szenvedéseidnek van magasabb értelme is, mint a büntetés. Lehet ez Isten dicsőségének eszköze, és aki a maga eszközváltat fölismeri, az boldog. Gondoljunk hitünk mártírjainak szenvedéseire. Isten azért jó, hogy könyörgéseinket ne aszerint adja meg, amint mi szeretnők, hanem ahogy az javunkra van (Róm 8,28).

Lázáréktól azt is meg kell tanulnunk, hogy ők nem csak Jézust, de egymást is nagyon szerették. A haldokló ágyánál nem az örökség elosztásán tanakodtak, nem a temetkezési vállalkozóval alkudtak előre, nem a gyászruha mintáját vitatták, nem a betegápolás gondját tologatták egymásra, nem a sírhelyet nézegették, nem azon tűnődtek, hogy tegyék minél pompásabbá a bekövetkezendő temetést ... hanem Jézusért üzentek. „Keresztén” neved azt mondja, hogy Krisztusé vagy. Miért nem fordulsz hozzá, amikor családod egy tagjával baj van? Talán sokszor azért, mert az a hozzátartozód nem szereti Jézust. Nem imádkozol érette. Nem hívod Jézust. Sokszor csak egészen „lelki” dolgokat mersz Tőle kérni. Sokszor meg csak anyagiakért tartod érdemesnek imádkozni. Hány-szor vagy egészen reménytelen, mint Lázár egyik testvére: „Uram, már szaga van, hiszen negyednapos.” Hány-szor van olyan panaszkod, amit azért nem mondasz el, mert nem lehet Nekí elmondani: szégyenkezned kellene előtte, hogy még ilyenért is panaszkodni tudsz.

Arra is föl kell figyelni ebben a történetben, hogy Jézus késett a segítséggel. A testvérek alázatos szíve ezt is elfogadta és ebben is megnyugodott. Talán kicsit keserűen, de azért emberi módon és hittől áthatva mondja Márta: „Ha te itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem.” Jézus bizony ma is nagyon sokszor késik családi vekerünk időmérése szerint, mert mi, mint a rossz gyermekek az iskola óráját, sokszor előre állítjuk a magunkét és szeretnénk, ha Isten ahhoz igazodnék. Pedig, ha az órát előre állítjuk, a nap azért nem futja gyorsabban útját. De bizonyos, hogy futja. Jézus napokig, hetekig, sőt

évekig „ott marad azon a helyen, ahol vala” (11,6), éppen csak addig, amíg mi már nem hiszünk abban, hogy a dolgokon segíteni tudjon. Milyen sokszor vonult már be ilyen szívekhez az áldott Orvos és szégyenített meg bennünket is. Előbb azzal fogadjuk, hogy „ha itt lettél volna...”, azután kegyesen megvalljuk hitünket a halottak feltámadásában (11,23–24). De hogy itt és most segítsen, abban nem hiszünk. Pedig a hit mustármagja hegyeket mozdíthat.

Jézus mindig közel és útba ejt minket. Mindenkit útba tud ejteni. Hol? Az út, amelyen Lázárék faluját érintette, a Golgota felé vezető út volt. Bethániának hívták a falut, *Béth anath* pedig azt jelenti, hogy „alázatosság háza”. Útba ejt minden házat, amelyik alázatosságban odaépült a Golgota felé vivő útra. Ezt a kis falut is útba fogja ejteni és minden házat benne, ha...

És Jézus bizonyosan segít. Másként, mint mi gondoljuk. Márta hitte, hogy egyszer Jézus föl fogja támasztani Lázárt. Jézus pedig előbb megette. Mi azt szeretnénk kedvesünkkel, hogy most – és Jézus nem teszi. Mindkettő azt mutatja, hogy érte csak üzeni, de neki parancsolni nem lehet.

Azt tanuljam meg a történetből, hogyan kell a szenvedéseket hordozni. Milyen sokan azt sem tudják, hogy mit szabad szenvedésnek nevezni. A nevetségéstől az elrettentőig lehetne példákat felsorolni arra, mi miatt szenvednek az emberek. Hány lány szerencsétlen lenne egy hétre, ha valaki körömlakk és rúzs nélkül pillantaná meg. Vagy kevesen táncolnak vele. És milyen borzasztó az, amikor emberek meggyőződéssel vallják, hogy az Isten elhagyta és nem szereti őket. Jézusnak az első felelete a szenvedő kérdésére sokszor ez: Türelem! Hordozd! Vagy talán úgy tesz, hogy jelt sem ad magáról. És ebben az esetben hordozni csak azok tudnak, mint Lázár hátramaradottjai, akik Őt szeretik és akiket Ő szeret. Jézus szeret mindenkit, de hogy az Ő szeretete áldássá válhasson életben, nekem is szeretnem kell Őt. Szeretet által ismerem meg Őt és fogadom el Őt.

Azt tanulom hát e történetből, hogy nem hordoz az, aki dicsekszik azzal, hogy ő mindent elhordoz. Nem hordoz az sem, aki fogait csikorgatja a hordozásban. Csak Bethániában, az alázatosság házában lehet hordozni. Legyünk tisztában életünk és imádságaink határaival, de tudjuk azt, hogy Jézust hívhatjuk mindig hordozni. Ő tudja azt, hogy miért van rá szükség és jön is. Bízunk rá a segítség módját és idejét, szeressük Őt még ma, idején, hogy ha baj lesz, hívhassuk azonnal. Tanuljuk meg a nőtestvérektől azt is, hogy nem csak magunkra, hanem másokra is gondoltak imádságukban. Lázár talán nem is tudta, amikor az övéi Jézust hívták, de milyen jó, hogy hívták. Egy keresztyén gyülekezet is család. Egymás terhét hordozzátok. Legyen lázári minden család és minden gyülekezet. Tanuljuk meg szerető testvérekkel együtt mondani: „Tudom, hogy amit csak kérsz az Istentől, megadja néked az Isten.” (11,22) Mert minden kérésünket Jézus viszi Isten elé. Ámen.

Sándor Endre

Vámosújfalú–Magyarország

Az új név

Alapige: Jelenések 2,12–17

Bibliavásolás: Máté 18,3–11

Egyszer egy piacon hosszú sor kígyózott egy bódé előtt. Azok, akik sorra kerültek, különféleképpen reagáltak: volt, aki széttárta a karját és csodálkozott, mások mosolyogtak, és volt olyan is, aki elgondolkozva ment tovább. A bódé tetejére ez volt írva: „Ha meg akarod tudni, hogy kit szeret Isten a világon legjobban, akkor nézz be!” S ha valaki

benézett, egy tükröt látott és benne saját magát. De hogy van ez? Valóban engem szeret a legjobban? És a többi ember, aki már előttem belenézett? – kérdezhetnénk. Isten valóban minden embert a legjobban szeret. Valaki így írta ezt: „Isten szereti a világot, és mi tulajdonai vagyunk. Ahova bennünket állít, ott kell megmutatnunk, hogy Isten szereti a világot.” Mindannyian átélhettük, hogy szeret az Isten bennünket.

Ebben az igazszakaszban Jézus méltóságjelzője egy kézben lévő, kifent kard. A kézben tartott kard a bírói hatalom jelképe, Jézus tehát bírója ennek a világnak és a gyülekezeteknek is. A pergamoni gyülekezet nagyon nehéz körülmények között élt, ahogy ma is sok gyülekezet él nehézségek között, ezért Jézus különösen is szerette. Pergamon tartományi főváros volt, s legalább olyan fontos hely volt, mint Efézus. Három nagy veszély is leselkedett a keresztyén gyülekezetre: egyrészt, mivel helytartói székhely volt, a római császárkultusz erősen élt, és a keresztyéneket is arra akarták kényszeríteni, hogy áldozatot mutassanak be a császár szobra előtt. De a keresztyének tudják, hogy Isten lélek, és Őt lélekben és igazságban kell imádni. Másrészt az okozott nehézséget a gyülekezet számára, hogy volt ott egy ún. kígyószentély, gyógyító szentély, ahol nagyon sok embert igyekeztek meggyógyítani különböző gyógymódok, praktikák alkalmazásával. Ennek a kultusznak a középpontjában a kígyó állott. Tudjuk, hogy a kígyó a bűneset óta a Sátán jelképe. A keresztyén ember számára elfogadhatatlan volt az, hogy a Sátánt jelképező kígyó nevében próbáltak segíteni a világ gondján, baján. Harmadrészt óriási veszélyt jelentett a keresztyén gyülekezet közösségére nézve az, hogy Pergamonban van egy 311 m magas hegy, amelynek a tetején egy hatalmas Zeusz-oltár állt. Ezen a helyen rendszeresen égő áldozatokat mutattak be. Az égő áldozatok látványa messziről szemlélve trónusra emlékeztette az embereket. A keresztyén ember szemében ez a Sátán trónusa volt. Erre utalva írta János apostol levelében, hogy: „Tudom, hogy hol laksz. Ott laksz, ahol a Sátán trónusa van.” Ez a pergamoni oltár jelenleg Berlinben látható. Mintegy száz évvel ezelőtt került napvilágra a pergamoni ásatások során, és külön múzeumban helyezték el a feltárt leleteket. Hosszú lépcsősor vezet fel az oltárhoz. A lépcsősor mellett a görög szobrászat legkiválóbb és legmonumentálisabb műremekeiben gyönyörködhetünk: másfélszeres ember nagyságú szoborcsoportok elevenítik meg a csatajeleneteket. Mára múzeumi tárggyá vált a pergamoni oltár, amely az akkor élő keresztyén gyülekezet számára az egyik legnagyobb kísértést jelentette. Írásos emlékek tanúskodnak arról, hogy előfordult, hogy a Zeusz-oltáron egyszerre száz tulkot is feláldoztak, és olyankor napokon át égett, parázslott az oltár: a Sátán trónusa.

A pergamoni keresztyén közösség minden veszély, fenyegettség ellenére is képes volt élni, és a császár-kultusz, a kígyó-kultusz és a Zeusz-kultusz közepette hitvalló élettel tanúságot tenni Krisztusról, a Megváltóról. Gondoljunk csak Antipászra, aki keresztyén hite miatt vértanúságot szenvedett. Jézus ezért mondta a gyülekezetnek: „Tudom, hogy kitartasz még Antipász napjaiban is, embert próbáló kísértések és megpróbáltatások közepette is.”

Jézus ezért vethette a pergamoni közösség szemére, hogy ők, akik a nagy veszedelmekben hűségesek maradtak, kicsinynek látszó dolgokban mégis engedékenyeknek bizonyultak: Bálák csábításának azonban nem tudtak ellenállni. Bálám történetét az Ószövetségből ismerjük: Bálám híres varázsló és szónok volt, akit Bálák arra akart rávenni, hogy átkozza meg Isten népét, mert akkor az ellenség győzelme biztosítva lesz. De Isten megállította útközben Bálámot, és ő átok helyett áldást mondott Isten választottjaira. Később Bálák mégis rávette Bálámot, hogy egyen a moabita asszonyok áldozati húsából, sőt résztvevője lett a Moábban gyakorolt kultuszi paráznaságnak is. Jézus Bálák történetére emlékeztetve sürgeti a gyülekezet tagjait, hogy térjenek meg, mert elmegy hozzájuk. Van tehát mindegyiküknek miből megtérnie, annak ellenére, hogy tökéletesnek látszik,

hitében kitartó. Mert aki kis dolgokban engedékeny, az a nagyobb dolgokban is hajlani fog az Istentől való elfordulásra.

Isten Igéje ezután ígérettel fejeződik be. A kisázsiai gyülekezethez írott hét levélnek jellegzetes felépítése van: a gyülekezet életével kapcsolatos megállapításokkal kezdődnek, majd dicséretet tartalmaznak, aztán egy kevés panaszt fogalmaznak meg, és a végén egy ígéret, ami az örök életre vonatkozik. Az elrejtett mannából való részesedés és a megígért fehér kövecske is az örök életet jelképezi azok számára, akik az Istenhez való tartozásban mindvégig kitartanak. Az apokaliptikus irodalomban már az Ószövetségben is szó van arról, hogy a szövetség ládája, a frigyláda elő fog kerülni az utolsó időkben, és előveszik belőle majd az elrejtett mannát, amellyel Isten a népét a pusztában táplálta, és amelyből Mózes is evett. A pusztában vándorló nép számára Isten gondoskodását jelentette a manna, az idők vége előtt pedig azok kaphatnak belőle, akik kitartóaknak bizonyultak. A manna így jelenik meg a Biblia elején, mint Isten gondviselésének fogható jele, és a Szentírás végén, mint az örök életre utaló szent adomány. A kis kövecskéről se feledkezzünk meg: a kövecskén olyan név olvasható, amelyet csak az ismer, aki tudja. A mai kor embere számára a bankkártyához hasonlítható ez a dolog. A bankkártyát is csak az tudja használni, aki ismeri a hozzá tartozó titkos kódot. A keresztyén egyház életében is nyomon követhetjük, hogy a Miatyánkra, az Apostoli Hitvallásra, az Isten nevének a tartalmára csak a beavatottakat tanították meg. Az ősi vallásgyakorlattal is összefügg ez, amikor az új nevet egy kicsi, fehér kövecskére írták rá. Ez az új név a keresztyén ember neve, amely által az örök élet részesévé válhat az ember. Isten csak a Hozzá hűségeseknek adja ezt az új nevet, hogy Benne bízva a boldog örök élet zálogosai és részesei lehessenek.

Ismerjük a történelemből, hogy Amerika felfedezése után nem sokkal rengeteg ember kivándorolt az új földrészre, hogy kincset, aranyat találjon ott. Volt közöttük egy spanyol földbirtokos is, aki az új kontinensen akarta megvalósítani álmait, és példátlan vagyonra szert tenni. Az indiánokat leigázták, úgy bántak velük, mint az állatokkal. Egyszer aztán ez a földbirtokos rádöbrent, hogy hiába öltek meg annyi embert, hiába gyűjtött össze tömérdek kincset, mindez nem teszi őt boldoggá. Megtért és pap lett belőle. Ezután szüntelenül azért könyörgött, hogy a földi arany után sóvárgó nép megismerje Krisztust, és Őáltala találja még a boldogságot. Honnan ismerhető meg? A Szentírásból.

Figyelemre méltó, hogy Magyarországon egy eldugott, „Isten háta mögötti” vidéken, Vizsolyban nyomtatták ki a Bibliát első ízben. Ezt megelőzően vagy ezt követően nem volt Vizsolyban nyomda. Micsoda hatalmas, isteni munkát feltételez ez! Károli Gáspár és munkatársai lefordították a Szentírást, Báthori István anyagi támogatásával és egy lengyel nyomdász közreműködésével készült el az első magyar nyelvű Biblia. Ebben a nagyon nehéz történelmi szituációban: a mohácsi csatát elvesztettük, Budát csellel elfoglalta a török, és mégis Isten különös kegyelmeként 1590-ben megjelent a vizsolyi Biblia. Ahogy a pergamoni gyülekezet a nehézségek idején ki tudott tartani, úgy itt néhány ember Isten erejéből megvalósított egy hatalmas dolgot.

Milyen jó volna, ha elmondhatnánk mi is az énekkal, hogy Isten szereti ezt a világot, és mi az Ő tulajdonai vagyunk. Isten azt akarja, hogy ahová állított bennünket, ott meg tudjuk mutatni, hogy Isten szereti ezt a világot. Ámen.

Böjtfő vasárnapjára

Balogh Béla

Kolozsvár

Istenhez fordulásunk egyik kifejezője: a böjt

Alapige: Máté 9,14–15

Bibliolvasás: Jónás 3

A hit és az imádság ajándékának közelebbi megismerése után a mai vasárnapon a böjtről fogunk hallani. Az Úrról olvastuk, hogy böjtölt. A farizeuspárt tagjai ugyancsak böjtöltek, s velük a hithű zsidók mind. Az útkészítő Keresztelő János is tartott böjtöt, de böjtölt a Keresztelő János tanítványi köre is. Alapigénk tanúsága szerint éppen kérdéssel keresték meg Jézust: *Miért hogy mi és a farizusok sokat böjtölünk, a te tanítványaid pedig nem böjtölnek?* A böjttel kapcsolatosan akkor is voltak kérdések, most is vannak. Ismerkedjünk meg ezekkel. És kérdezzük meg az Urat a helyes böjt felől.

Ha manapság említik előttünk a böjtöt, bennünket a gondolat mindjárt visszavisz a középkorba, a reformáció előtti időbe. Azt tartják ugyanis nagyon sokan, hogy a böjtöt a középkori egyház kényszerítette rá a jámbor hívekre. Azután jött a 16. századi hitújítás, ami úgy kitakarította a böjt szokását a reformált egyházból, mint valami ócska lomot. Valóban így lenne?

Jézus tanítása másról győz meg bennünket. Figyeltük, miként fogadta a Keresztelő János tanítványait? Egyetlen szóval sem mondta, a böjtölés csak eddig tartott! Pedig az Úr felléphetett volna így is: Egészen az én időmíg volt böjt, de ezután fölösleges. Az a kor letűnt. Most már elérkezett a Messiás korszaka. Lehet nyugodtan ünnepelni, lehet nyakló nélkül bővölködni! Ehelyett Jézus csupán ennyit mondott Keresztelő János tanítványainak: Az enyéim számára jelenleg nincs böjtidő. De majd eljön számukra is.

És itt már rá is tapintottunk a lényegre: mikor van ideje a böjtnek?

A mostani istentiszteletre készülve eszembe ötlött egy körkérdés. Tegyük fel, hogy a templomba érkezőket fiataljaink ezzel a kérdéssel fogadták volna: Mikor böjtöl a református ember? S megkérdeztek volna fiatalt-öreget, nőt és férfit – kivétel nélkül mindenkit. Bizonyos vagyok benne, hogy a legtöbb megkérdezett a nagypénteki napot nevezte volna meg. És ez a helyes válasz arra a kérdésre, hogy mi reformátusok mikor böjtölünk.

Ezek szerint bátran megállapíthatjuk: a böjt Jézus megfeszítésére tekint, amelyre nagypénteken került sor. Van tehát rendelt ideje a böjtnek. S ha mi belátjuk, hogy a nagypénteken történt kereszthalál mögött ott húzódott az Úristen örök akarata, ki lehet nyugodtan mondani: a böjtölés idejét elsősorban az Úristen rendelte el.

Mit tudunk a böjtről? Azt tudjuk, hogy a böjt az eledelről, az italról, vagy valamilyen élvezetről való lemondást jelent. Vagy pedig a házasságban élők – közös elhatározással egy időre lemondunk a szerelmeskedésről. Az egyház régtől fogva kialakította a böjti időket. Még a napok elnevezése is utal erre: *böjtfővasárnap, húshagyókedd, vajhagyókedd*.

Az eddig mondottakat összefoglalva jegyezzük meg: Jézus nem vetette el a zsidó böjti szokásokat. Annak idején ő is élt a böjt lehetőségével. Jó az, ha a jézusi alapon állva mi is megvizsgáljuk a böjthöz kötődő felfogásunkat és gyakorlatunkat. Azért, ha a mai napon a böjtről hallunk, ne vegyük ezt rossz néven, ne tekintsük ezt felesleges eszmefuttatásnak. Emlékezzünk rá, hogy Jézus egy súlyosan megszállott beteg gyermek

meggyógyítása után megmondta: „Ez a fajzat pedig ki nem megy, hanemha könyörgés és böjtölés által.” (Mt 17,21)

A továbbiakban a *böjt* fogalmát igyekszünk megragadni. Nagyban segíti a megértést, ha ismerjük a böjt szó eredetét. A magyar nyelvben honos *böjt* szavunk a német *Beichte* kifejezésből származik. A „Beichte” magyarul gyónást jelent. A gyónásról tudjuk, hogy a bűn megvallását jelenti. Mi ezt minden istentiszteleten gyakoroljuk.

Az istentisztelet elején felolvasott bibliai történet Jónás ninivei prédikációját elevenítette fel. Az Úrsten haragjának a hirdetése a ninivebeli lakosság magába szállását és böjtjét eredményezte. Tudjuk a végeredményt is: Isten megváltoztatta tervét és ítélet helyett kegyelmet gyakorol. De ne vágjunk a dolgok elé: előbb volt a bűn, a sok és sokféle vétek; erre Jónás „ráolvasta” az Úrsten ítéletét: *Még negyven nap és elpusztul Ninive!*; az ítélet kihirdetését követte a nép bűnbánata porban és hamuban, sőt böjtölés között. S itt érkezünk el a mai üzenethez: a ninivebeliek annyira akarták a változást az életükben, hogy megbánásukat komoly böjttel erősítették meg. Erre az erős megbánásra jött az Úrsten megkegyelmezése; hihetetlen, de igaz: az Úrsten képes volt visszavonni szavát, képes volt megváltoztatni az ítéletet a bűnvallás és a böjt láttán, vagyis a megtérés komolysága láttán!

Vajon csak a pogányok között van sikere az igehirdetésnek? Mert tudnunk kell, hogy Ninive nem a Szentföldön épült, hanem messze Asszíriában; nem az ígéret földjén, hanem a bálványok világában! Így értjük meg Jézus kemény szemrehányását, amit földijeinek mond, miközben a ninivebeliek bűnbánatát emlegeti:

„Ninive férfiai az ítéletkor együtt támadnak majd fel ezzel a nemzetséggel, és kárhoztatják ezt: mivelhogy ők megtértek a Jónás prédikálására; és ímé nagyobb van itt Jónásnál.” (Mt 12,41)

A bűn felismerését, annak megvallását – a gyónást –, valamint a bűn elleni küzdelmünk eszközét, a böjtöt ma együtt szemléljük. Természetesen a kettő nem ugyanaz: más a gyónás, és más a böjt. Azt azonban elmondhatjuk, hogy mindkettő – a gyónás és a böjt – lelki gyakorlatot jelent, sőt mindkettő vallásos cselekmény. Mi több, mindkettőnek a célja is azonos: erősítik a lelkeket a bűn, a gonosz és a Sátán elleni harcra. Gondoljunk csak az úrvacsorázás alkalmával elmondott bűnvallásunkra: ez a gyónás nyilvános, közösségi formája. Egymásután kétszer is elmondjuk, hogy „gyarlók, esendők és bűnösök vagyunk”. Ezt követően mit szoktunk tenni? Szentül ígérjük és fogadjuk, hogy „egész életünket az Úrnak szenteljük, és az ő dicsőségére élünk”.

A böjt ugyanerre szolgál: segít életünk megszentelésében. Azt, hogy mennyire szükségünk van rá, mutatja a keresztyén öntudat meggyengülése, illetve a gonosz elburjánzása. Hadd említsék néhány példát: mennyire veszi komolyan a református keresztyén gyermekeinek vallásos nevelését, konfirmálását; mennyire veszi komolyan vallásának és nyelvének megőrzését; mennyire veszi komolyan a Jézus követését; mennyire veszi komolyan Jézus ígéreteit; mennyire veszi komolyan a hitetlenek megtérítését; a rendetlenek megintését. Csak akkor látjuk át valós helyzetünket, amikor meghallgatjuk egy-egy lezüllött embertársunkat, aki azzal kezdi: engem ez és ez keresztelt; vagy: engem itt és itt konfirmáltak.

Mindennek fényében vitassuk e kérdést: szükségünk van-e a böjtre, vagy pedig minden rendben van, ezért félre vele!

Szeretném hinni, hogy megértettük, mi teszi szükségessé a böjtöt. Szeretném hinni, hogy megértettük: miben áll a böjt. A böjt azért kell, mert ki vagyunk téve a bűnnek, ki vagyunk téve a gonosz támadásának. *A böjt eszköz annak kifejezésére, hogy odafordultunk életünk Urához.*

Még az maradt hátra, hogy megtudjuk: mi az, ami a böjtnek megadja a komolyságát, a súlyát? Ha egyszerű módon gondolkozunk a kérdésről, azt feleljük erre: Nyilván a böjt tartama és szigorúsága. Természetesen ez is. De ezek alapján a moszlimok 30 napos böjtjét, a *ramadánt* is nagyon szentségesnek és komolynak kellene tartanunk; vagy pedig a buddhistákat kellene követnünk, akik huzamos időn át megvonják maguktól az eledelt. Vagy ha a szigorúságot tekintjük, akkor azokhoz a keleti keresztyénekhez kellene csatlakoznunk, akik ilyenkor böjtidőben csakis növényi eredetű ételt fogyasztanak: nemhogy húst vagy zsírt nem esznek, de vaját és tojást sem, mert ezt az állatoktól kapjuk! Méltán kérdezzük, hogy vajon ez teszi kedvessé az Úr előtt a böjtöt? Vagy pedig az, ha minél tovább gyakoroljuk magunkat benne?

Az evangélium szerint sem a böjt szigorúsága, sem a böjt tartama nem döntő. Honnan tudjuk ezt? Onnan, hogy Urunk nem foglalkozott behatóan e kérdésekkel. A neki feltett kérdésre nem felel kimerítően. Csak ennyit mond: *Tanítványaim számára jelenleg az öröm ideje van itt. Mert most itt vagyok velük. Majd szomorkodhatnak eleget. Amikor elvételtem közülük.* Mit mond ezáltal Jézus? Sem nektek, sem pedig tanítványainknak nincs fogalmatok arról, hogy mekkora roppant súlya van a bűnnek. Ha majd megfognak és keresztre feszítenek engem, felfogjátok, hogy mit jelent a bűn. Akkor böjtöltök majd igazán, s böjtölnek majd az enyémekek is.

Atyámfiai, még a mindennapi életben is úgy van, ha meghallunk egy ítéletet: – *X. Y.-t ennyi és ennyi évre ítelték el...* összecsapjuk a kezünket s így kiáltunk: Ugyan bizony mit követett el?! Elborzasztó ítélet hallatán rettenetes büntényre következtetünk. Hát ez történt a Jézus esetében is: gyalázatos kivégzése mutatja a bűn átkát, amit ártatlan istenfíúként magára vett. És ez már komoly ok a böjtölésre. És valahol csak észrevesszük a bűn fenyegetését, vagy kiteljesedését, ott mindig okunk van a böjtre. Azért, mert Jézusnak épp az ilyenfajta bűn miatt kellett szenvednie és meghalnia.

Ilyenformán a böjt nincs időhöz kötve. Igaz ugyan, hogy a nagypénteki véres áldozatra tekint, azonban bármikor tartható, ha kísértésbe jutunk. Ha szívünk, szemünk, kezünk, lábunk külön-külön vagy együtt bűnre akarnak csábítani, akkor tekintsünk lelki szemünkkel a kereszten függő Jézusra: ezt művelte a bűn. Vegyük elő az imádságos könyvet, ha magunktól nem tudunk imádkozni, és imádkozzunk szabadulásért. Kérdezzünk meg nálunknál tapasztaltabb embert, ha nem tudunk böjtölni, és böjtöljünk a kísértés megszűnéséig. S meglátjuk, milyen felüdülést, milyen megerősödést hoz a győzelem.

De ugyanígy vállalhatunk böjtöt felebarátunkért, szüleinkért, gyermekeinkért, amiképpen Jézus is böjtölt értünk, mert szeretett minket. Számunkra ez legyen a mérvadó: élt-e Jézus a böjt lehetőségével, vagy pedig elvetette azt? Igenis, élt vele. Élt vele, mert nem békülhetett meg azzal, hogy az ördög lelkeket kötözzön meg. Jézus böjtölt, és tanítványait is erre bátorította: Az ilyenfajta gonosz lelket csak imádkozással és böjtöléssel tudjátok elűzni.

Ha azt tekintjük, hogy a bűn mennyire behálózza és pusztítja az életet, akkor azt kell mondanunk, hogy itt már nem is segít az, ha csak egyes emberek böjtölnek. Ninive lakosai kivétel nélkül böjtbe fogtak, amikor meghallották, milyen súlyos kárhozát alá esnek. És a mi Ninivénk? Ahol annyi a hamisítás és a csalás, a rablás és a tolvajlás, a rágalmazás és az eláztatás, a hazudozás és az elodázás, a nemzeti és vallási gőg, az uszítás és az ellenségeskedés, a rendtelenség és a restség, a nemtörődömség és a züllesztés, a pornográfia és a horror, az italozás és családi nyomorúság, a hitetlenség és a hálátlanság, itt ne lenne szükség böjtre?! Bizony ideje lenne már hadat üzenni mindennek, ami gonosz, ami istentelen.

A magam részéről igen várom, hogy egyházi vezetők egyszer komolyan vegyék a bűn rontását és a képmutatást, és igazi böjtöt hirdessenek meg. Éppen úgy, mint az ószö-

vetségi korban, amikor Nehémiás bűnt hirdetett a zsidók között. Akkor is volt baj bőven: olyan mértékben elszaporodtak a vegyes házasságok, hogy a zsidóságot létében fenyegette a keveredés. Mi is egyre könnyebben lépjük át a nyelvi határokat, s egyszerre megdöbbenve látjuk: gyermekeink, unokáink nem ismerik Petőfit, Arany Jánost, Tompa Mihályt, nem tudják magyarul megtanulni a Kátét. És lassan átkapcsolunk.

Mert mi történik? Mi egyháziak, templomba járók elfogadtuk azt, hogy Jézus egyszer mindent elvégzett, meghalt helyettünk, mi pedig kegyelembe jutottunk. De azt már nehezen fogadjuk el, *hogy nekünk Krisztus tanítványaiként küzdenünk kell a gonosz ellen és a Sátán minden munkája ellen*. Elfogadtuk a kegyelmet, boldogan hordozzuk szívünkben az üdvbizonyosságot. De megszentelődésünkkel már keveset törődünk. Úgy képzeljük, hogy nekünk immár nem kell tennünk semmit. Ez az „olcsó kegyelemnek” az esete, amelyről egyik teológus beszélt. Ez az ember nem csupán lelkes tanítványa volt az Úrnak, hanem az ő vértanúja lett századunk derekán. „Az olcsó kegyelem” az, amiért nem kell tenni semmit.

Gyökössi Endre egyik írásában találkoztam egy ide kívánczó történettel. Két egyetemi hallgató került egymás mellé ugyanabba a kollégiumi szobába. Az egyik vallásos volt, a másik sportoló. Körülbelül egy év telt el úgy, hogy az egyik vasárnapról vasárnapra templomba járt, míg a másik szorgalmasan edzett. Egyik késő este fanyar hangon kérdezi meg a sportoló a spiccesen hazatérő templomostól: „Mondd, tulajdonképpen mi-be kerül neked a hited?” Amikor a megkérdezett értetlenül ezt felelte, nem értem a kérdést, a sportoló így folytatta: „Hát halld! Hogy magasabbra ugorhassak néhány centivel, naponként órákat edzem. Téged még nem láttalak imádkozni, Bibliát olvasni. Minden vasárnap templomozol, engem meg akarsz téríteni, de hétfőtől szombatig úgy élsz, mint bárki más a kollégiumban. Nekem néhány centiért mindent meg kell tagadnom magamtól. Nekem egy centi is sokba kerül. Nem gondolod, hogy igen olcsó a te vallásoskodásod?” (Forrás: Bandi bácsi a szeretetről.)

Erre jó a bűjt. Ne csak Jézusnak kerüljön életébe az én megváltásom, hanem nekem is kerüljön valamibe az én vallásosságom, az én tanítványságom. A bűjt ennek gyakorlásában lehet nagyon hasznos eszköz – ha helyesen élek vele. Érdemes edzeni, érdemes törnünk magunkat. Ebből fakadhat győzelem a gonosz elleni harcban. Az Úr Krisztus apostola ugyancsak erre biztat minket: *Álljatok ellene az ördögnek és elfut tőletek*. Ámen.

Visky János

Kolozsvár–Bulgária-telep

Az elutasított Jézus

Alapige: Lukács 9,51–56

Bibliáolvasás: 1Timótheus 1,15–19a

A címben szereplő jelző mellett Jézussal kapcsolatban sok más jelzőt lehetne még használni. Különösen most, a bűjt hetekben a Jézus szenvedésének részleteire figyelve, sok minden megfogalmazódik bennünk Jézus Krisztus kapcsán. Például ilyenek: a szembeköpött Jézus, a töviskoronázott Jézus, a meg nem értett Jézus, a félreértett Jézus, s még az is, hogy az átszegezett Jézus, és az emberkéz által meggyilkolt Jézus.

De milyen jó, hogy itt nem áll meg ez a felsorolás. Mert mindez azzal kapcsolatos, hogy mire képes az ember. De tovább folytatódik a sor, hogy kiderüljön, mire képes az ennyi emberi gonoszságot is megbocsátani kész Isten. Mert nem csak szembeköpött, töviskoronázott, átszegezett és meggyilkolt Jézus van, hanem feltámasztott Jézus, sőt a

mennyei dicsőségbe felemelt Jézus is. E két utóbbit pedig már nem az ember tette vele, mert az ember nem képes senkit feltámasztani. Megölni igen, életet kioltani igen, lelket sárba taposni, emberek becsületét, tisztaságát meggyalázni, igen. Erre nagyon képes még a Jézus korabeli vallásos főpapság is, és a mai, vallásos színben tetszelgő ember is. De életet támasztani nem képes! Mennyei dicsőségbe emelni másokat vagy önmagát szintén nem képes. Erre egyedül csak Istennek van hatalma.

Azt olvassuk alapigénk első sorában, hogy elközelgett a Jézus felvitetésének, pontosabban a Jézus felemeltetésének ideje. Kettős kitekintése van a Jézus felemeltetésének. Elsőrendű jelentése az, amit Isten akar tenni vele. Felemelni a földi gyalázatból a mennyei dicsőségbe, oda, ahonnan Jézus jött. De ez a mennyei dicsőségbe való felemeltetés egy másik, földi értelmű, iszonyatos és visszataszító fölemeltetés árán fog megtörténni: a keresztre emeltetés árán.

Ez az időszzerű üzenet tekintetünket az egyházi év beosztása szerint egyre inkább Jézus szenvedésének csúcspontjára, a nagypénteki áldozatra irányítja. Igen, azért indult el Jézus céltudatosan, nagyon határozottan, visszafordíthatatlanul Jeruzsálem felé, mert eljött megáldoztatásának ideje. Eljött az ideje annak, hogy valaki a bukott emberiségért közbelépjen. A vallásos ceremóniákba belemerevedett, erőtlen lelkű zsidó nép számára is eljött az idő arra, hogy megajándékoztassék a megváltás örömeivel. De tudjuk, hogy nem csak az ószövetségi zsidóság érdekében történt Jézus felemeltetése, hanem minden emberért, még értünk is. Olyan nagy örömhír van ebben: amióta Jézus fölemeltetett a keresztre, ha felnéz rá valaki, mint egykor Mózes népe közül bárki fölnezhett a rézkígyóra, átélheti a szabadulás örömeit. Minden bocsánatra éhes szív megkaphatja Isten bocsánatát, minden szeretetre sóvárgó lélek betelhet Isten szeretetével. Így megértheti végre az ember Istent, hogy Jézus ne legyen félreértett, ne legyen elutasított Jézus. Mert látjuk az emberiség istengyilkosságán át a mai sok-sok vérontásig, üldözöttségig, félreértésig, micsoda súlyos következményei vannak a Jézus félreértésének, a Jézus elutasításának.

Jézus azonban ma is határozott szándékkal, feltartóztathatatlanul halad a megváltás kiteljesítése felé. Ebbe a nagy megváltói munkába egyre több embert szeretne bevonni. Ahogyan akkor ott, a samaritánusok közül, ugyanúgy ma is a mi nemzetünk fiai és leányai közül is. Jézust ebben a szándékában senki sem tudja feltartóztatni. Akkor sem, ha gyakran, tájékozatlanságból vagy rossz szándékból félremagyarázzák a Jézus megváltásának a nagy tervét. Mert akárcsak egykor a samáriai falunak, ugyanúgy nekünk is égetően szükségünk van Jézus megérkezésére. Falvainknak, városainknak, gyülekezeteinknek, ifjúságunknak, háborgó családjainknak, a pereskedő testvéreknek mind szüksége van Jézus megérkezésére. Ideje már, hogy Ő otthonra leljen a mi nagyon megöregedett és megráncosodott arcú református egyházunkban, hogy megfiatalítsa azt az újjáteremtés Lelkével.

Jézus tudta, hogy Jeruzsálemben keresztre feszítik. Mégsem riadt vissza attól, hogy Jeruzsálembé menjen. Ma ezt a tettét sokan félreértik és ezért elutasítják. Azt mondják: az a Jóisten, aki mindent megbocsát, aki mindent elnéz, aki jó időt ad, aki jó termést biztosít, aki meggyógyít betegségemből, aki sikeres vizsgát ad gyerekeknek, az ilyen Isten kell. De azzal a Jézussal, aki szeretne szállást kérni, aki asztalomhoz akar telepedni, aki be akar kukucskálni anyagi ügyeimbe, aki párkapcsolatomat is le akarja ellenőrizni, aki kiborítja bensőm szemetes kosarát, nem tudok mit kezdeni. Jézus nem akart a samaritánus falutól semmit elvenni. Jézus csupán megpihenni szeretett volna náluk. Az elutasítók azzal indokolják magatartásukat, hogy Jézus Jeruzsálembé megy, tehát zsidó, mi pedig samaritánusok vagyunk. A zsidók és samaritánusok pedig nem barátkoztak egymással, vagyis Jézus más, mint ők. A máságot nem tudták elfogadni, sőt mi több elűzni sem, még egy éjszakára sem. Ebből fakad ma is az elutasító mozdulat. A Jézus

mássága nem illik bele semmiképpen az én kategóriáimba. Mert én testi vagyok, és testi képpen gondolkodom. Jézus pedig lelki képpen gondolkodik. Őt nem a test indulatai vezérik, mert nem vérnek indulatából és férfiúnak akaratából, hanem Istentől született. Ezért annyira más Jézus. Ő viszont szeretné, hogy mi is mindnyájan Istentől születettek legyünk. Az újjászületés viszont ott kezdődik, amikor már fáj az, hogy én csak testtől születtem. Ezért hasznos szembesülni ezzel az isten-emberrel, Jézussal, akiben még Pilátus sem látta a bűnnek semmiféle nyomát.

A testi gondolkodású ember a Jézus másságát látva ellenségévé lett Istennek. Ő azért jön tudatosan ebbe a samaritanus faluba, mert át akarja hidalni szeretetének hatalmával az ősi ellenségeskedés szakadékát. Ezért teszi fel ma is újra és újra a kérdést: Ádám hol vagy? Azért jön és kérdez rád, hogy soha egy pillanatig se találtassál Isten ellenségének, még tudat alatt sem. Ahol Jézus végleges bebocsátást kér, sokan megkeményedett szívvel elutasítják. Amikor felismerik, milyen szándékkal jön, azt mondják, hogy ez túl sok. Egy kis vallásosság ugyan soha nem árt, hátha mégis van Isten. Odavetnek holmi kis alamizsnát neki, egy kis időt, meg egy kis aprópénzt a perselybe, mintha Isten csupán egy koldus volna. Tudd meg, hogy Isten nem egy ilyen koldus. Megvan Ő nélküled is, ha te nem is akarsz végső szállást készíteni neki. Akkor Ő továbbmegy, és te leszel a vesztes. Jakab és János, a „menyörgés fiai”, ítéletes tüzet kívánnak a samaritanus falura. Mert hát ők mégiscsak jól tudják, hogy kit utasítottak el a samaritanusok. Rádásul Illésre hivatkoznak, amikor tüzet kérnek a falura. De Jézus rögtön megállítja őket, mert Ő nem úgy válaszol az elutasításra, ahogy mi szoktunk. Íme, újra kiderül, mennyire más ez a Jézus. Még a tanítványoknál is sokkalta másabb. Az ő elképzelésükbe sem fér bele egészen Jézus. Majd csak a pünkösdi lélekáradás után fogják Jézust egészen érteni. Most még nem értik. Nem értik, hogy miért nem áll bosszút Jézus azokon, akik elutasítják Őt. Ezután kell megtanulniuk: Isten nem azért küldte az Ő Fiát, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem azért, hogy megtartsa. Ő most éppen azért megy a keresztre, Jeruzsálembé, hogy minden emberi elutasítás és gonoszság ítéletét magára vegye. Ott Isten minden ítéletes haragjának nyila Őt találja célba. Azért megy, hogy elvegye az ítéletet: zsidókról, samaritanusokról és minden jövődő nemzetről. Azért megy a keresztre, hogy az ítélet tüze senkit meg ne emészen. A kereszten az Isten Fia elég az ítélet tüzeiben, és közben szabaddá lesz az ember.

Íme, ez a megváltás csodája. Ezért nem hull most tűz a samaritanus falura. Mert valami más tűz készül Jeruzsálemben a kereszten. Azon az oltáron, ami végérvényesen felszámolta az ószövetségi oltárok eleméztő tüzeit. Az Isten irántuk kiáradó szerelmének a tüze a kereszten lobban fel, hogy ott elemésszen minden emberi gonosz indulatot, bosszúvágyat, haragot, minden elutasító mozdulatot, minden felszínes ítélkezést, minden oktalan vádaskodást és minden gyanakvást. Ezért van a keresztyénség egész üzenetének a középpontjában a Jézus szenvedése. A kereszttel nincs megváltás. Ezért mondja Pál apostol: nekem pedig ne legyen másban dicselkedésem, csak a Jézus Krisztus keresztyénben. Nem lehet teljes egy ígehirdetés a keresztről szóló üzenet nélkül, noha ez botrány és bolondság sokaknak. Az elcsúfított ábrázátú Isten Fia vonaglik a kereszten. De ezáltal születik a megváltás az egész emberiség számára. Nem tudta volna ezt Isten másképp megoldani? Egy iszonyatosan elcsúfított emberi testet tesz közszemlére a keresztre, és azt mondja: ebben van a ti megváltásotok! Hát ez visszataszító, ez iszonyatos. De Isten azért helyezi az ember szeme elé ezt a véres és iszonyatos valóságot, hogy szembesítse a romlott embert azzal, amire vetemedett. Mert az ember tette Őt világ csúfjává. Csakhogy miközben ezt teszi, Ő még mindig imádkozik az ilyenekért, és azt mondja: „Bocsáss meg nekik Atyám, mert nem tudják, mit cselekesznek.”

Nem tudjátok, milyen lélek lakik bennetek, mondja Jézus a bosszúra éhes tanítványoknak. Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek, amikor a másságot nem tűritek, nem tudjátok, hogy ez nem a Jézus Lelke. A Jézus Lelke toleráns, a Jézus Lelke alázatos, a Jézus Lelke szelíd. A Jézus Lelke továbbmegy az elutasítás után is és keres más helyet. Jaj lesz ugyanis majd azoknak, aki elutasítják, de ezt a jajt nem mondhatják ki még a tanítványok sem a samaritánusok fölött. Ezt az ítéletet majd az ítélet napján Isten mondja ki. Nekünk az a dolgunk, hogy továbbmenjünk és vigyük az örömhírt oda, ahol befogadják. Ha viszed Jézus nevét és elutasítanak, nem téged utasítanak el, hanem Jézust. Erre nézve Jézus nagyon sok tanítást adott a tanítványainak is, és ezért mondja: amikor az én nevemben mentek és befogadnak titeket, akkor az áldás rájuk száll, ha elutasítanak titeket, kik az én nevemben mentek, akkor az én áldásom nem marad ott náluk. Aki elutasítja Jézust, az elutasítja az áldást is!

Milyen jó, hogy te ma ezt mondhatod Jézusnak: légy Uram, légy az én lelkem megtartója! Őrizd meg engem a másság iránti türelmetlenségtől, őrizd meg engem a Te másságod elutasításától. Sőt, kívántasd meg velem a Te mennyei másságodat, hogy a Tőled elidegenedett földi életem végre nagyon más legyen. Olyan, mint a Tied, Uram. Ámen.

Emberi hibából

Zsolt 116,6

Az ember a hibás. Mindig. Ha a gépkocsi 200-zal balesetet okoz az autópályán, ha az atomerőmű túlhevül, ha vegyszer ömlik az üzemből a folyóba..., ha... Sohasem a technika, nem. „Emberi hiba történt” – áll az újságban.

Az ember *rizikófaktorrá* vált. És mi a hibát hibára halmozó rizikófaktorok sorsa? „Lecserélik”, elbocsátják őket. Ahol az ember rizikófaktorrá válik, le kell cserélni! – ezt követeli meg a tudományos-technikai-gazdasági érdek.

Kerüljön komputer a helyére, az nem olyan megbízhatatlan, labilis alkat. Például nincsenek vele morális problémák: megvesztegethetetlen, nem fogad el csúszópénzt. Vagy: eszébe sem jutna egy átmulatott éjszaka után munkahelyén beteget jelenteni. A komputer nem szereti az italt, nem csábíthatják el a barátai. És nincs családja, műszak előtt nem idegesítik fel a gyerekek. Nincsenek érzelmi problémái, nem udvarolgat, nincs szerelmi bánata. Sajtóhibát sem ejt a szövegben. És nem kér fizetésemelést, nem jár fogorvoshoz.

Meglepő, hogy Isten miért nem gépeket, komputert teremtett az ember helyett?! Meglepő, hogy éppen ennek a rizikófaktornak, az embernek a kezébe helyezte a teremtett világot, annak békességét és az igazságosságát... Meglepő, hogy Isten ennek a rizikófaktornak a formájában jelent meg a világban...

Lehet, hogy Istennél éppen a rizikófaktor-embernek lenne jövője?!

G. Engelsberger nyomán

A nők nemzetközi imanapjára (március 2.)

Soósné Szebeni Noémi
Cserefalva

Legyen néked a te akaratod szerint...

Alapige: Máté 15,21–28

Jó tudnunk, hogy Jézus Krisztus nem csak 2000 évvel ezelőtt tért be Tírusz és Szidón vidékeire, hanem azóta is, ma is igéje és Szentlelke által, igehirdetők, szolgáló lelkek által *bejárja* ezt az egész világot, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett. Európa, Ázsia, Afrika, Karib-tenger övezete, Latin-Amerika, Közép-Kelet, Észak-Amerika, Óceánia több mint százhetven keresztyén gyülekezetében kiáltanak ma Hozzá a kananeus asszonnyal, és tapasztalják a láthatatlan Isten érintését, gyógyító hatalmát.

Igénkben egy pogány, kananeai asszony *kiált* Jézushoz, és alázatosan segítséget kér Tőle. Micsoda botránkozás forrása volt ez akkor. Asszony nem közeledhetett férfihez, *nem* szólíthatta meg, ráadásul egy zsidók által megvetett pogány, hogy mer segítséget kérni egy izráelbelitől?

Testvérem, mindegy, hogy ki vagy, melyik néphez vagy felekezethez tartozol, milyen a családod, múltad, jöhetsz, jöjj Jézushoz!

Az Izráelben lenézett pogány asszony, a választott népet megszégyenítő hittel fordul Jézushoz: „Uram, Dávidnak Fia, *könyörülj* rajtam.” Miközben a zsidó írástudók azon vitatkoznak, hogy Jézus nem Dávid fia, nem a megígért Messiás, ez az asszony „*Uram*”-nak szólítja Jézust, alárendeli magát a Szabadítónak, és a hit bátorságával kér gyógyulást démoni megszállottságban szenvedő lánya számára. Érezte ez az asszony, hogy az ő beteg lányán semmi más nem segíthet csak az *Isten könyörülete*. Testvérem, eljutottál-e szíved mélyén oda, hogy felfogd, hogy téged csak az élő Isten könyörülete menthet meg? El tudod-e mondani, Uram, semmi nem változtathat megkötözött életemen, gyötördő lelkemen, félelmeimen, gyermekeimen, családomon... csak a te könyörülő szereteted!

Kiáltunk az Úrhoz most, mindnyájan: *könyörülj* rajtunk Szabadító Urunk, *könyörülj* népünkön, országunkon, vezetőinken, a megbomlott természetén, ... itt semmi más nem segíthet, csak a *könyörület*!

Először megdöbbenő módon viszonyul Jézus a kananeus asszonyhoz: „Ő pedig *egy szót sem felele neki*.” Az ítélő, feddő szónál is rettenetesebb az *Isten hallgatása*. Az Ószövetség imádkozó népe is félt Isten hallgatásától. Akinek a családjában van makacs, vagy zárkózott ember, az tudja, hogy mit jelent a hallgatás, mikor a másik nem szól, mintha nem is hallaná a hozzá intézett szót. Szörnyű együtt élni olyanokkal, akikkel nem lehet kapcsolatot teremteni. Megalázó, ha levegőnek nézik az embert.

Sokszor teszi próbára a *könyörgő* embert az a látszólagos sükettség, amelybe imádsága beleütközik. Bizonyára mindnyájunkkal megtörtént már, hogy imádkoztunk, kértünk, és Isten nem felelt. Olvastuk a Bibliát, hallgattuk az igét és nem mondott semmit az Úr. Mit lehet ilyenkor tenni? A kananeai asszony nem hagyta abba a kiáltást. Mi se csüggedjünk el, ha esetleg bennünket sem méltat rögtön feleletre az Úr, zörgessünk tovább!

Jézus tanítványai ahelyett, hogy a kérő édesanya imádkozó társaivá váltak volna, ezt mondják Jézusnak: „*Bocsásd el őt*, mert utánunk kiált.” Nem az asszonyt sajnálják, hanem csak magukra tudnak gondolni. Sérti büszkeségüket, ha egy kiabáló asszonnyal a

nyomukban érkeznek valahova. Ez a nő megzavarja a programjukat. Mennyi büszkeség, önzés, keménység szorul bele sokszor a tanítvány szívébe is. A nyomor nem kellemes látvány, könnyebb elfordulni a szenvedőtől, mint segítségére lenni, Isten családjában azonban hangzik az Atya parancsa: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!”, vagyis ne légy önző, gondoldj embertársadra is, ne csak magadra!

A kiáltó asszonyt nem bátortalanítja el sem a Jézus hallgatása, sem a tanítványok viselkedése, ő tovább könyörög.

Jézus *másodszor* határozottan elzárkózik az édesanya kérésének a teljesítésétől. Jól hallja a szavát, de nem akar segíteni – ez még súlyosabb próbája az ember hitének. Jézus kijelenti, hogy az Ő munkaköre csak saját népére szorítkozik: „*Nem küldettem, csak az Izráel házának elveszett juhaihoz.*” Más szóval, nem vagy közülünk való, te kananita! Micsoda faji megkülönböztetés pont a Jézus ajkáról! Milyen rosszul esik, mikor ezt halljuk: „mit keresel te itt?”... nem vagy közülünk való te magyar vagy román... te katolikus vagy ortodox... semmi közünk hozzád. Iszonyatos megalázás! Ám ez az asszony továbbra is kitart a kiáltásban, mert a *nyomorúsága nagyobb volt büszkeségénél* – hitte, hogy rajta csak a Messiás könyörölete segíthet. Egy büszke asszony már rég elment volna. Hányszor halljuk: „én templomba se megyek, engem ne alázzon meg senki, eleget könyörögtem, ha nem hallgat meg, nem is kell...” Nem tudom, testvérem, hogy mi az, ami téged gyötör, de hadd kérdezzem meg: nyomorúságod nagyobb-e büszkeségednél, kibírod-e Isten Igéjének fájó csapásait is, vagy kell még valami, amivel az Úr lejjebb szorítson téged, hogy összetörje büszkeségedet?

Az asszony leborul Jézus előtt, és még mélyebbről megismétli kérését, mert érzi, hogy nem térhet máshoz, csak „az őt verő Istenhez”. (Ézs 9,13) Mi is csak Hozzá menekülhetünk, „Mert Ő megsebez, de be is kötöz, összezúz, de kezei meg is gyógyítanak. (Jób 5,19)

Jézus *harmadszor* is keményen elutasítja az édesanyát, mondván „*Nem jó a fiak kenyereit elvenni, és az ebeknek vetni.*” Ebnek, kutyának nevezi a kananitát, és a kegyelemből kitaszítottak közé sorolja. A legnehezebb próba az, mikor megértő irgalom helyett újabb sebeket kapunk.

Az asszony válasza „*Úgy van Uram, »eb« vagyok, nincs mit keresnem a fiak asztalánál.*”

Minél közelebb kerül az ember Istenhez, annál jobban érzi, hogy az Úr előtt nincs jog, nincs érdem, amire hivatkozhatnánk. Dávid király csak szolgának, sőt „holt ebnek” tekintette magát Isten előtt. Péter, a tanítványok között a legbüszkébb, miután meglátta az Úr hatalmát – a csodálatos halfogás történetében –, leborult Jézus lábai elé és ezt mondta: „...szemét ember vagyok, Uram”. (Lk 5,8) Az ember olyan nagyra tartja magát! De kerültél-e valaha annyira Isten közelébe, hogy világosságánál meglásd magadat, büszkeségedet, fölényeskedésedet, lekezelő modorodat, vagy éppen gyávaságodat...? Ki tudod-e mondani, hogy úgy van, Uram... én senki vagyok? Ez a teljes megalázkodás! Aki eljut erre a felismerésre, az ne ragadjon le itt, hanem folytassa a kananeus asszonnyal: „Úgy van, Uram, *de...*” azt is tudom, hogy Dávid Fia, a világ Megváltója szívtelen nem lehet, Neki még az ebekre is van gondja, „hiszen az ebek is esznek a *morzsalékokból*, amik az ő uroknak asztaláról aláhullanak”. (27) Az ebek is a családhoz tartoznak. Nincs helyük a fiak asztalánál, de azért nem hal éhen az eb sem, neki is jut valami morzsa, ami az asztalról le hull. Ez az asszony látta, hogy kicsoda Isten, olyan nagy az Ő kegyelme, hogy abból egy morzsa is elég. A „fiak kenyere” az Ige. Egyetlen szó az Isten ajkáról egy pillanat alatt megold mindent. Egyetlen mondat gyógyulást hoz egész elrontott életedre. Olyan hatalmas az Isten kegyelme, hogy annak morzsája is megelégtít

het, és te szabad, boldog emberként mehetsz tovább. Az úrvacsora falatnyi kenyere, korty bora felment bűneid alól, elegendő a bocsánatra.

„Ekkor felelvén Jézus, monda néki: „Óh, asszony, *nagy a te hited!* Legyen néked a te akaratod szerint.” (28) „Nagy a te hited”, mert *nagynak látod Istent!* Az egykori fiak, Izráel népe elvetette a számára felkínált Kenyeret, Jézus Krisztust. Kitaszították a Megváltót. De jöttek a pogányok, az ebek, az éhezők, akik a morzsáknak is tudtak örülni. Elfogadták a lehetőséget az életre, örök életre. Ezek között volt ez a kananita asszony is, akinek hite minden csapás alatt csak nagyobbra nőtt, és elnyerte kérésének a meghallgatását. Tartsunk ki a próbák idején, mert az élő hitet olyan nagyra becsüli az Úr, hogy minden óhajunkat kész teljesíteni, ami javunkat és üdvösségünket szolgálja.

Isten ma is kínálja számunkra az Életnek Kenyerét, gyógyító igéjét, az úrvacsora kenyerét és borát. Éljük a felkínált kegyelemmel, mert az alázatos, éhező, szomjazó lelket megelégtíti az Úr, és meggyógyítja mindazokat, akik nagynak látják Őt. Ámen.

Egy kis csavar csupán...

Lk 19,17

A kis csavar egy volt a sok százezer közül. Két vaslemezt szorított egymáshoz a hatalmas hajón. Egy nap megszólalt:

– Elég kényelmetlen helyem van itt. Egy kicsit kinyújtózom, nekem is jár egy kis pihenés...

A környező csavarok kétségbeesetten üvöltöttek rá, amikor meghallották, hogy lazítani akar egy kicsit:

– Megőrültél, kiscsavar! Ha elengeded a két vaslemezt, mi kettészakadunk!

A vasgerendák nem hittek a fülüknek:

– El ne engedjétek a lemezeket, mert akkor megingunk mi is!

Szélvésztként terjedt el a hír az egész hajón:

– A kiscsavar forgat valamit a fejében! Mindenki megijedt. A hatalmas hajótest még a gondolattól is remegni kezdett, a kiscsavar kieshet a lyukból...

A vékony és vastag vaslemezek, a hajóbordák, a vasgerendák üzenetet küldenek a kiscsavarnak.

– Nagyon kérünk, légy szíves és maradj nyugodtan. Ha te lazítasz, veszélybe kerül az egész hajó, egyikünk sem fogja elérni a kikötőt! Ne tedd ezt velünk!

Ez hízelgett a kiscsavar büszkeségének. Eddig eszébe sem jutott, hogy ő ennyire fontos a többiek számára. Visszaüzent:

– Maradok, ahol vagyok!...

Rudyard Kipling nyomán

Március tizenötödikére

Ötvös József

Marosvásárhely-Cserealja

Boldogok az üldözött hősök

Alapige: Máté 5,11–12

Egyfajta ellentmondást hordoz magában ez az Ige. Ez még akkor is így van, ha maga Jézus mondja el mindezt a Hegyen. Számunkra sokszor ellentétnek látszik az üldözöttség és az öröm, a megalázottság és a boldogság. De még ezen az ellentmondáson belül is igaz ez az Ige, hisz az életben nemegyszer tűnnek elő egymás mellett ellentmondást hordozó dolgok, és bennük mégis igazság van.

A felolvasott két versből egyfajta érthetlenség tűnik elő; először: hogy lehet egyszerre ujjongani és üldözöttnek lenni? Hogy lehet boldog az, akinek félnie kell, vagy éppen menekülnie? Hogy tud örvendezni az, akit gyaláznak, vagy éppen „*mindenféle rosszat hazudnak*” róla? (Új fordítás!)

Másodszor, egyfajta ünnepélyesség is kiérződik a felolvasott evangéliumi üzenetből. Az ünnepélyesség-érzés mögött egy hősi harc van, méghozzá olyan kiállás, amelyben üldözések, örömök, elbukások, győzelmek és halálok váltogatják egymást. Igazi harc és kiállás, szolgálat és tett az, ami ünnepivé emeli a népek, az emberek szabadság utáni vágyát.

Egyfajta méltósága, tartásos hangulata is van ennek a Hegyi Beszéd részlet elhangzásának, és ez nem is véletlen. Nem véletlen, hogy éppen most, március 15-én hangzik el. Jézus nyolc boldogmondása után ez itt a befejezés. Az előzőek gondolati összefoglalásából tudjuk, szó van ott sírásról és szelidségről, irgalomról és békéről, igazságról és tiszta szívről, a végén pedig itt áll az üldözés, gyalázás, hazugság, mindaz, amit a világ tesz, és erre azt mondja Jézus, „*boldogok vagytok*”.

A magyar nép minden március 15-én vagy október 6-án történelmének egyik leg-szebb és legfájóbb másfél évére emlékezik. Ott is volt sírás és öröm, fájdalom és igazság, béke és tiszta szív. Békességgel és igazsággyűléssel indultak küzdeni, remélték az igazság győzelmét. Másfél év után pedig ott álltak ők egy világsíri fegyverletételnél, ahol megalázták őket. Következett október hatodika Aradon, ahol meggyalázták őket, majd jött az a pár éves időszak, amikor az Ige szavai szerint „*üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok*”.

Úgy érzem az 1848–49-es szabadságharc halottainak és túlélőinek, hőseinek és üldözötteinek emléke tisztul meg ebben az evangéliumi üzenetben, és így egy kicsit fényesebben, tisztábban állnak előttünk nemzetünk hőseinek arcképei. Azt hiszem, minden ünnep alkalmával letörlődik a por a nemzeti hősök arcképéről, mert minden ilyen ünnep egy kicsit visszanezés a múltba, hogy erőt merítsünk a jövő számára. És ez nem bűn.

Nem akarjuk szentté avatni őket, hisz úgyis *emberi* hősök, mert tisztességes helytállásban haltak meg a küzdelem helyén. Csak a történelmet nem ismerő emberek mondják, hogy háborúztak. Nem! – ők nem valakik ellen indultak harcolni, hanem valamit akartak megvédeni: szülőföldet, hazát és szabadságot, gyermekeik vallásgyakorlatát és az egyházi iskolák lehetőségét. Csak azt akarták elérni, mint amit Józsueának parancsolt az Úr: „*senki sem állhat ellened egész életedben ... légy erős és bátor, mert te teszed ezt a népet annak az országnak az örökösivé, amelyről megesküdtem atyáitoknak, hogy nekik adom*” (Józs 1,5–6). Ezért is indultak és vállalták az élet-halál küzdelmet.

Nem akartak ők mást, csak azt, amiről Pál apostol ezt írja: „*mert ti testvéreim, szabadságra vagytok elhíva*” (Gal 5,13), erre a márciusi ifjak elindultak a börtönbe és onnan kihozták Táncsics Mihály költőt és hírlapszerkesztőt, mert igazságtalanul szenvedett ott. A mélyhitű református főúr, báró Wesselényi Miklós egy tollvonással felszabadítja zsbói birtokán a jobbágyokat, szolgálkat tesz szabadokká, emberségesen kezeli az embert. Kevés igazibb, keresztyénibb tett van a történelmi múltunkban. Megelőzték korukat, a világ kényelmes idejét és ezért üldözöttek lettek. Egyébként a forradalmárok mindig megelőzik korukat, mint a próféták is, de hát őket is üldözték.

Bennem megfogalmazódott egy kérdés: miért kell egyeseknek üldözötté válniuk? Miért nem tudnak az emberek békeességben élni? Sajnos, minden időben voltak kíméletlen, zsarnokoskodó emberek, akik nem akarták mások igazságát vagy szabadságát elfogadni. Jézus maga mondja, üldözték a prófétákat is, mert az emberek nem akarták tudomásul venni az isteni igazságot. Jezabel királynő így indul Illés üldözésére a Kármel-hegyi esemény után és mondja is: „*úgy bánjanak velem az istenek, hogy holnap ilyenkorra azt teszem veled, ami azokkal történt*” (1Kir 19,2). Üldözték a tanítványokat is, mert így szóltak Jeruzsálemben, „*vegyétek tudomásul valamennyien, ... hogy a názáreti Jézus Krisztus ... lett a sarokkő... és nincs üdvösség senki másban*” (ApCsel 4,8–12). Üldözték az első keresztyéneket is, mert Jézus igazságát hirdették. Maga Pál írja Korinthusba, „*mindenütt szorongatnak minket, de nem szorítanak be, kétségkedünk, de nem esünk kétségbe: üldözöttek vagyunk, de nem elhagytak, letipornak, de el nem veszünk*” (2Kor 4,8–9). Üldözték azokat, akik többek között azt mondták 1848. március 15-én: akarjuk, követeljük, hogy gyermekeink a református kollégiumokban, anyanyelven tanulhassanak. Azokat üldözték, akik azt mondták: engedjétek, hogy leírhassuk azt, ami fáj, ami igaz és ami szép.

Még egy kérdés maradt: boldogok voltak-e?

Victor János írja egy helyen, „az, amit ebben a világban szenvednünk kell, ha Jézus tanítványai vagyunk, nem hiábavaló kárvallás, hanem hozzátartozik hivatásunkhoz”. Sőt, ha azért megvetnek és háborgatnak, annál biztosabb, hogy Isten kiválasztott eszközei vagyunk. Nem avatjuk őket boldogokká, de boldogok voltak, hisz merték vállalni az igazság melletti kiállást. Merték vállalni önmagukat és merték vállalni népüket, nemzetünket. Boldogok voltak, mert merték vállalni az üldözést, a kudarcot, a küzdelmet és a hitet.

Itt, Erdélyben ma is azok a boldogok, akik hivatásukon belül ezt az örökséget együtt tudják felvállalni.

Vállaljátok, ha kell a szenvedést, üldöztetést, hazug rágalmozást Krisztusért – és boldogok lesztek mind ti, mind a ti gyermekeitek! Amen.

A Genezáret partján

Menekülés Isten bizonyágtételéhez

A keresztyén ember, mint tanú, a *bibliai tanúk tanítványai*. Mint igazi tanúk azonban itt csak tanulók lehetünk, vagyunk és maradunk. Nem olyan iskoláról van itt szó, amelyből egy napon az ember ki fog lépni, hogy akkor a maga részéről mester legyen, hanem amelyben mind inkább és inkább tanítványok leszünk, és amelyben a „szabadúszókat” inkább és inkább megtagadjuk. Mit kell itt megtanulni a bibliai tanúknak ebben az iskolájában? A tézisben ezt a *menekülés* képével fejeztem ki. A menekülés mindenesetre meglehetősen élénk mozgást jelent. A menekülés a legaktívabb fogalom! Mindenesetre *mozgásról*, éspedig igen erőteljes mozgásról van itt szó, de mindenesetre igen *határozott* mozgásról. Aki menekülésben van, az menekül valakitől valakihez. A honnan és a hová a kérdése. Az ember menekülésben van az emberi szavak bölcsessége és bolondsága elől. Mindkettőtől a legnagyobb sietséggel a bibliai Ige tanúságtételéhez fordul. El kell fordulnia az emberi beszéd *bolondságától*. Valóban el kell attól is fordulnia, nem lehet ostoba és gonosz. De igazában az az ellenség, akitől menekülnie kell, csak akkor lesz látható: menekülnünk kell egyenesen a saját szavunk *bölcsességétől is*. Mert csak akkor, amikor mindkettőt együtt látjuk, a szorongásunkat és világosságunkat, belátásainkat és tévelygéseinket, csak akkor értjük meg, mi történik tulajdonképpen és mi az a nagy akadály, ami az embernek útjában áll és meggátolja, hogy Isten tanúja legyen. Mert a bölcsességnek és bolondságnak ez a *keveréke*, ez vagyunk mi, az az ember, akivel Istennek pere van. E teremtménnyel szemben kell Istennek igazának lennie, ezt a teremtményt szereti Isten, ezt a teremtményt akarja megváltani.

Két különböző nagyságról van szó, egyfelől erről a teremtményről a maga bölcsességében és bolondságában, másfelől Isten tanúságtételéről. És az út attól ehhez vezet. A kettőt együtt találjuk, de csak úgy, hogy a mozgás innen oda van: Istennek igaza van, nekem nincs, Isten szeret engem, és én abból élek, hogy Ő szeret engem. Ez a kapcsolat ahhoz a beszélgetéshez hasonlítható, amelyben az egyik beszél, a másik hallgat. És minden azon múlik, hogy az igazat megértsük, hogy megragadjuk a menekülést magunktól oda, Isten tanúságtételéhez. Menekülnünk kell éppen a bölcsességünkötől is. Pál: a hátam mögött levőket elfelejtem és neki dőlök az előttem levőknek! (Fil 3,13)

A másik oldal Isten tanúságtétele. Isten jelenléte, az emberileg kimondott Ige a maga konkrétságában. Számunkra nem csak a bölcsességünknek és a bolondságunknak a szava van, hanem Isten bölcsességének és bolondságának az Igéje is. Ennek az Igének szolgálhatunk, ebben a szóban reménykedhetünk. Valóban nem azért menekülünk oda, hogy a világot tagadjuk. Nem, az, aki itt értő, az vidáman és magától érthetően viszi végbe a fordulatot, tudva, hogy van egy hely, ahová menekülhet, aki vár rá: Isten tanúságtétele. E két kérdés előtt állunk mindnyájan: a bölcsességünk és bolondságunk azzá lett-e már, amitől menekülnünk kell és Isten bölcsessége és bolondsága az a vár lett-e már számunkra, amelybe menekülhetünk? Itt történik meg a döntés, hogy vajon Isten tanúi vagyunk-e.

Barth, Karl

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés

Bányai László

Bukarest II.

Áldassék az Úr neve!

Alapige: 2Sámuel 22,31

Áldassék az Úr neve, hogy megengedte értünk ezt a napot, ifjú álmaitok megvalósulását, egymás iránt érzett igaz szeretetetek és hűségetek megpecsételődésének az örömnapiját, amikor e szent helyen, a magasztos érzelmek megőrzésére, magatokat örök esküvessel mindhalálilig elköteleztetek. A mindenható Isten színe előtt sok szív nyílik imára, s mindmegannyi boldogságotokért, jövődöbeli családi életetekért imádkozik.

I.

„Az Istennek útja tökéletes” – mondotta Dávid, azon a napon, amelyen az Úr megszabadította őt minden ellenségétől. Az imádkozó király megtapasztalta Isten útjának tökéletességét. Ti is – kedves ifjú pár –, sokszorosan megtapasztaltátok eddigi életetek során, hogy Isten útja tökéletes. Erről a tökéletes útról tehetek tanúbizonyosságot most, amikor a kegyelmes Isten jóvoltából, e gyülekezet színe előtt, tisztán megállhattok, és egymás tündöklő szemébe nézhettek.

Ettől az órától fogva életutatok új irányt vesz. Egymás kezét fogva indultok ki a nagyvilágba, ahova szerető szívek forró imádsága kísér benneteket. Olyan szülők áldása kísér titeket, akik sokat küzdöttek, sok nélkülözést vállaltak érettetek, akikre nem gondolhattok másként, csak a költő imádságos szavaival: „Áldja meg az Isten, mind a két kezével!” Ez a nagy és igaz szeretet, mely szemetekben is ragyog, megvilágosítja azt az utat, amelyen most elindultok. De el ne feledjétek: az élet nem álmok játéka, nem virágos tündérvilág, színekben játszó délibáb, hanem sokszor kietlen és elhagyatott országút, melyen félelmes viharok száguldanak végig. Sokszor érkeztek majd útelágazáshoz, melyek hívogatni fognak titeket. Hívogatni fognak emberi vágyak és csalfa remények káprázatával. Ezért vigyázzatok és imádkozzatok, mert az emberek útja fogvatkozásokkal és csalódásokkal teljes, a bánat és keserűség árnyékai vetődnek rá. Emlékezzetek Dávid király tanítására: járjatok az Úrnak útján, mert: „Az Istennek útja tökéletes.”

Az emberek útján sok az öröm, de még több a fájdalom, mert sok a bűn, a fogyatkozás. Ti viszont boldogok lehettek, ha Isten útján, Őt félve és szeretve jártok. El ne engedjétek azért soha, hanem szorítsátok szívetekhez áldott kezét Annak, akinek tanítása békét, megnyugvást adhat és örvendezővé tehet, Aki így szólott: „Én vagyok az Út”.

II.

„Az Úrnak beszéde tiszta.” Életünk sötét és szennyes labirintusából csak Isten beszéde – Igéje –, tud kiszabadítani, megtisztítani; de csak akkor, ha ennek a tiszta beszédnek hallgatói és megtartói vagyunk.

Jézus úgy beszélt, mint aki éppen most jött Istentől, vagy aki éppen most van ott és hallja, amit az Atya mond. Tanítása oly egyszerű és tiszta volt, hogy a pásztor otthagya a nyáját a pusztában, a halász a hálóját, hogy hallgathassa a nagy Igehirdetőt. Az embe-

rek mondogatták is egymásnak: „Nagy próféta támadt közöttünk.” A legjelentéktelenebb hallgatója is észrevette, hogy Jézus együttérez vele és a javát szeretné szolgálni.

Ha imádkozó lélekkel naponta olvasni fogjátok Isten kijelentését, a Szentírást, akkor az Úrnak tiszta beszéde meg fogja mutatni a családi életen belüli boldogulás módját. Lelketek egy szépséges hárfa lesz, melynek húrjain az Úrnak felséges ígét fogja megszólaltatni az evangélium: Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek! Boldog öröm lesz majd számotokra Jézussal járni, az Ő beszédét hallgatni. Minél inkább zúg fületekbe az élet fergeteges árja, szívetek annál erősebben fogja visszahangozni az Úr szavát: Ne félj, csak higgy! Minél elhagyatottabbaknak és elárvultabbaknak fogjátok majd magatokat érezni az életben, annál drágább lesz lelketekre nézve a hálaadás öröme: Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről! Minél kietlenebb lesz a kísértés és a megpróbáltatás éjszakája, a halál árnyékának a völgye, ti annál tisztábban fogjátok megérezni Jézus ígéreteinek valóságát: Én vagyok az igazság és az élet! Lakozzék hát szívetekben az Úrnak beszéde.

Sok minden elmúlt az időben, de Isten Igéje megmaradt. És sok minden el fog múlni a jövőben is, még az ég és a Föld is egyszer, de Krisztus beszéde soha el nem múlik. Beszédei éppen úgy igazak, tiszták és érvényesek ma, mint régen. Az Igén nem fog az idő hatalma, semmi sem avult el abból, amit Jézus egyszer mondott. Beszédeit ma ugyanúgy kell hallgatnunk, mint kétezer évvel ezelőtt. Miért tartja meg Isten az Ő Igéjét? Elsősorban azért, mert Igéjén keresztül vezetni akarja életünket. Másodsorban azért, mert Igéje által ad az övéinek új életet. Harmadsorban azért, mert Isten az Ő Igéje által gyűjti össze anyaszentegyházát mind a világ végezetéig, hogy benne bízó gyermekei ott testvérekre találjanak. Legyetek hát Isten tiszta beszédének, Igéjének hallgatói és megtartói!

III.

„Pajzs Ő mindeneknek, akik Őbenne bíznak.” A mi életünk felett ott áll és örködik Isten, aki pajzs gyanánt nyújt oltalmat azoknak, akik benne bíznak. Istenben bízni, benne hinni azt jelenti, hogy szent meggyőződéssel kell lennünk afelől, hogy földi életünkben semmi sem történik Isten tudta és akarata nélkül. Bizalmunk elvesztése a mi személyes bűnünk, melyet Isten megítél. De aki bizalmát nem veszíti el, azt az Úr megáldja. Az akadályok legyőzéséhez Isten segítséget ad. Győzni az tud, aki hitben Őreá néz.

Aki házasságban él, annak arra kell törekednie, hogy élete a házassági szeretet révén engedelmeskedjék Istennek. A házasságban a férfi és a nő különösen is gyakorolja a kölcsönös szeretet szövetséget, testileg is egymásnak ajándékozva magukat. A házasságban sajátos kegyelmet kapunk ahhoz, hogy teljességgel ajándékként élhessük meg mind a házasságot, mint pedig a felelős apaságot és anyaságot. A család: ajándék és elkötelezettség, az emberiség reménysége. Alappillérei az Isten kegyelméből felkínált kincsek: az ajándékozó szeretet, a hűség, a tisztaság, a bátorság az élet vállalására. Ne felejtsetek Isten ígétét: Ő a benne bízó családokat pajzsként megőrzi, mind a földi, mind a mennyei életben.

Áldassék az Úr neve, hogy megengedte érnünk ezt a napot, ifjúj álmodok megvalósulásának az örömnapját. Áldassék az Ő neve, hogy egész életetek idején védelmezni akar titeket. Áldassék az Ő neve, hogy örök üdvösségre akar vezetni titeket! Valóban áldassék! Ámen.

Temetési igehirdetés

Kajántó Pál

Élesd

Az Úr vigasztalásai

Alapige: Zsoltárok 94,19

Minden temetésen felhangzik a biztató ige: „Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusunknak Atyja, aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban.” Úgy írja ezeket a szavakat az apostol, mint akinek bőséggel kijutott a szenvedésből, de a vigasztalásnak áldásából is a Krisztus által.

Nehéz nekünk a gyászban, kedvezőtlen körülmények, szenvedések között is Istenben örvendezőnek maradni. De a hívő ember számára a nehéz időben vannak erőforrások, van egy soha ki nem apadó erőforrás, amelyből mindig meríthet, amelyik naponként megerősítheti, megvigasztalhatja és megvidámíthatja az ember lelkét. Ez az a biztos tudat, hogy soha nem vagyok egyedül. Isten velem van. Ilyen mélységes hitről beszél az Ige is, amikor így szól: „Mikor megsokasodtak bennem az én aggódásaim: a Te vigasztalásaid megvidámították az én lelkemet.”

Úgy érzem, hogy megboldogult testvérünk koporsója mellett nagyon találó ez az Ige. Olyan ember volt, aki úgy járt közöttünk, mintha neki soha sem lett volna gondja, bánata, mintha az ő hajlékában az élet is könnyebb lett volna. Másnak az arcán kiüt a bánat, mások arcáról le lehet olvasni a szenvedéseket, küzdelmeket, de ő úgy hordozta az élet terhét, mintha valaki láthatatlanul ott állt volna mellette és segített volna neki. Így csak az Istenben bízó ember tud élni. Bibliás hite volt az ő legnagyobb kincse, ami könnyűvé tette számára a keresztet, beragyogta életének legsötétebb óráit is.

25 éve eltemette feleségét, 18 éve gyermekét és még ezután sem rendült meg hite. Bízott Istenben. Erről tett bizonyosságot, amikor jött a templomba. S ha könnyezve is, de dicsőítette Istent, s kérte az Ő megsegítő kegyelmét. Mert tudta, Isten vigasztalása megvigasztal bennünket. Ha megsokasodtak benne az aggodalmak, akkor is Istenhez könnyörgött.

Amilyen volt az élete, olyan volt a halála is. Odahajtotta fáradt fejét Annak kebelére, Akinek ölében 83 esztendőn át oly sokszor megpihent, mint gyermek az anyja ölében.

Ahhoz tért meg, Akinek gondviselő szeretetében élt egy egész életen keresztül.

Ha ti gyászolói most úgy érzitek, hogy az ő élete áldott élet volt, akkor ezután arra emlékezzetek, amit az ő egész élete példázott. Istenben bízó ember volt, ezért ti is legyetek Istenben bízó emberek, hogy megérezhessétek ti is Isten Lelkének vigasztaló erejét.

Ilyen hittel kíséritek el őt utolsó útján a temetőkertbe, hol porai örök nyugalmat találnak szerettei mellett, ti pedig vigasztalást Istennél, Aki megáldott benneteket a szerető apa, nagyapa, testvér és jó rokon életével. Ámen.

Rádioprédikáció

Adorjáni László

Kolozsvár

„Ti nem börtöltök”

Alapige: Márk 2,18–20

Ezt állapítják meg sokszor más vallású testvéreink rólunk, nemegyszer bírálva is bennünket, hogy mivel rendszeresen nem börtölünk, ez annak a jele, hogy nem vesszük komolyan a hitet. Bizony, néha nem is alaptalan ez a vád. Gyakran az, aki nem börtöl, azzal védekezik, hogy sok olyan embert ismer, aki rendszeresen börtöl, de azok semmiel sem jobbak, mint ő.

Miért nincs tehát nálunk, reformátusoknál rendszeresen előírt bört? Ezt kérdezték Jézustól is: „Mi az oka, hogy Jánosnak és a farizeusoknak tanítványai börtölnek, a te tanítványaid pedig nem börtölnek? Jézus pedig monda nékik: Avagy börtölhet-e a vőlegény násznépe, amíg velük van a vőlegény? Ameddig a vőlegény velük van, nem börtölhetnek. De jönnek majd napok, amikor elvétetik tőlük a vőlegény, és akkor börtölni fognak azokon a napokon.” (Mk 2,18–20)

Amikor a reformátusoktól kérdezik: „ti miért nem börtöltök?”, sokan azt válaszolják: „nálunk nem szokás”. Baj az, ha a szokás késztet börtre, vagy éppen az tart távol tőle. Jézus válasza mennyire más megvilágításba helyezi a börtöt. Ő nem azt mondja, hogy az Ő követőinél ez nem szokás, hanem nyitva hagyja a lehetőséget: most nem, de később majd börtölni fognak. Éppen ezzel adja meg a választ, hogy mikor és miért kell börtölnünk: „Ameddig a vőlegény velük van, nem börtölhetnek. De jönnek majd napok, amikor elvétetik tőlük a vőlegény, és akkor börtölni fognak azokon a napokon.” Tehát, a tanítványok azért fognak börtölni, hogy a vőlegény, vagyis Jézus újra velük legyen.

Mennyi mindenért börtölünk: gyógyulásért, imáink meghallgatásáért, de Jézusért, vagyis azért, hogy egyre közelebb legyünk hozzá, hogy lelkünkben több legyen a szeretet, az öröm, szolgálatkészség, a türelem, a készség azt tenni, amit Isten akar, vajon börtöltünk-e valaha? Ha megkérdeznék, tudunk-e válaszolni: annyszor börtölök, valahányszor érzem, hogy elvesztettem Jézust, vagy eltávolodtam Tőle. Ezek szerint nem mindig az étellel kell börtölnünk, hanem talán többet a *gondolatainkkal*: „foglyul ejtven minden gondolatot, hogy engedelmeskedjek Jézusnak” (2Kor 10,5); *indulatainkkal*: „minden mérgesség, fölgerjedés és harag és lárma és káromkodás kivettessék közületek” (Ef 4,31); *beszédünkkel*, mert „a nyelv is tűz, a gonoszságnak összessége... megszeplősíti az egész testet, és lángra borítja életünk folyását... fékezhetetlen gonosz az, halálos méreggel teljes” (Jak 3,6.8); *munkával*: „megemlékezzél a szombatnapról, hogy megmgszenteljed azt” (2Móz 20,8). Börtölnünk kellene még nagyon *sok mindennel* a felsorolt példákön kívül.

Jézus válasza, hogy a násznép nem börtölhet, míg a vőlegény velük van, egy korabeli szabályzatra utal. Mivel a zsidók hetente két alkalommal börtöltek, a 3–4 napig tartó lakodalmak belenyúltak az előírt börti napokba. De ilyenkor feloldották a násznépet a bört alól, mert a vőlegény mellett örvendeni kell! A Jézussal járó ember életét a lakodalmas sokaság öröme jellemzi. Mintha azt mondaná Jézus: olyanok az én követőim, mint a násznép. Valóban ilyenek vagyunk a sok lőtás-futás, gond, betegség hordozása közben is? Aligha. Mert ha nincs mellettünk a vőlegény, Jézus, akkor csak terheket, a betegséget

látjuk. De ha Ő velünk van, akkor az Ő násznépéhez lesz hasonló életünk: gondjainkat, fájdalmainkat túlhaladja az örömünk. Mi pedig mennyivel inkább „gyásznéphez” hasonlítunk! Ezért fordul el a templomtól, a keresztyénségtől sok fiatal és felnőtt, mert savanyúnak, görcsbe rándultnak látja az általunk „bemutatott” keresztyénséget, Krisztus násznépét!

A böjtnek tehát az lenne az egyik célja, hogy Jézussal járó örvendező emberekké legyünk. Ha pedig ahhoz hasonlóan, ahogy végigmegy az utcán a lakodalmas sokaság, nincs rajtunk a Krisztussal való együttjárás öröme, ha mi nem vagyunk az örömhír hordozói, akkor valóban itt az ideje a böjtnek, a bűnbánatnak, mert mindez annak a jele, hogy nincs velem, nincs nálam a vőlegény, Jézus!

Ifjúsági bibliaóra

Móra László

Kajántó

Fiatalság és kultúra, fiatalság és hagyomány

Alapige: 2Mózes 12,24–28; Józsué 5,2–11

Sok fiatal felteheti a kérdést, hogy fontos-e számára a kultúra, a hagyomány, mindaz, amit az ősök, az öregek őrizgetnek, amit mi már (sajnos) nem használunk. Napjainkban a globalizáció sokszor a kultúrában is érezteti hatását. Átvenni azt, ami menő, ami tömegcikk, lemondani arról, ami számunkra anyagi értéket nem jelent, mint pl. népviselet, népdalok, a táncok, népi értékek. Ezeknek szellemi, lelki értékük van, de az anyagi világban nem kell ez a szellemi, ez a lelki érték. Pedig ezzel lehet megmutatni a világnak, hogy mik vagyunk, és ezzel lehet színesebbé tenni a világot. Egy nagyon fals alternatíva az, hogy bővlikra, giccsekre ráfognak, hogy népi, és azzal próbálják pótolni az igazit, mert az a menőbb árucikk.

Egy nagyon elgondolkoztató esetet láttam valamikor a televízióban. Egy afrikai törzsről készítettek egy dokumentumfilmet. Ebben az illető törzs szokásairól is szó volt. Többek között bemutatták, hogy milyen rituális táncokat járnak el különböző alkalmakkor. A résztvevő harcosok felvették az álarcokat, a különböző jelentésű maszkokat, az állatbőrből készült ruháikat, a régi fegyvereiket, és a dobok ütemére a falu melletti térségen táncoltak, míg a törzsfőnök egy Coca-Cola reklámú pólóban ült a tűz mellett és gyönyörködött a produkcióban. Mi volt ebben elgondolkoztató? Az, hogy számára a menő nem az volt, hogy egy ilyen alkalommal felvegye a vadállatbőrből készült ruháját, mint a többi ünneplő, hanem hogy az idegenek által hozott és ajándékba kapott ruhában jelenjen meg a felvevőgép előtt. De „elrettentő” példaért nem kell ilyen messzire mennünk. Sok vidéki gyülekezetben például már nem cikk a népviselet, az ünnepek alkalmával is a konfekció a menő, mert a népviselet kényelmetlen, sok a gond vele, nehezen lehet felvenni. A népdalok helyét felváltja a diszkó, a teknő, a rep és a többiek. A népi táncokat inkább tudják a városban élő táncházasok meg a külföldiek, mint a falun élő fiatalság. De el lehet mondani azt is, hogy már a kisgyermekesek inkább ismerik a televízióban levő mutánsokról szóló rémséges rajzfilmeket, mint Benedek Elek meséit.

Mindezzel nem azt akarom mondani, hogy a modern dolgok ellen vagyok, hanem észre kell vennünk, hogy mindezek nem jelentenek és szerintem soha nem is fognak

olyan értéket jelenteni, amely jellemezné az erdélyi magyar fiatalságot. Ezeket megtaláljuk mindenhol ebben a világban, míg a néphagyományunk csak minket jellemez.

Miért kell megőriznünk a kultúrát és a hagyományt? Mert ezzel önazonosságunkat is meg tudjuk őrizni. Hogyan lehet ezt megtenni? Az ígék, amiket hallottunk, megadják a választ ezekre a dolgokra.

Az első ige az egyiptomi fogság utolsó óráiról tudósít, azokról a rendeletekről, amelyet Isten a szabadulás előtt adott a népnek. El fog jönni az utolsó csapás, amely az egyiptomiakat sújtja, amelytől a választott nép csak úgy tud megmenekülni, ha levág egy egyéves ép hím bárányt vagy kecskét és annak vérével megkeni az ajtófélfát. A levágott bárányt meg kellett sütni, kovásztalan kenyérral és keserű füvekből készült mártással elfogyasztani, útra készen állva, várva a jelt az indulásra. De nem csak ennyi volt a parancs. Tovább szól Isten, és azt is meghagyja, hogy emlékezzenek meg erről az eseményről generációkon keresztül, akkor is, ha majd elfoglalják az ígért földjét. Nem nagy kérés ez. Ha belegondolunk, hogy ezek az emberek a rabszolgaságból szabadulnak meg, akkor biztos, hogy sokkal többet is vállalnának a szabadságukért, és mindig szívesen emlékeznek arra a napra, mikor megszűnt a rabságuk.

A másik ige negyven évvel későbbi eseményről számol be. A nép negyven évi vándorlás után elérkezik az ígért földjére. Ez idő alatt két fontos dolgot nem tudtak megtenni. Nem metélték körül a fiúgyermeket, illetve a pusztában, ahol mannával éltek, nem készítették el a páskát. Gondoljunk bele. Negyven év nagyon hosszú idő. Azok, akik valamikor kivonultak Egyiptomból, akik felnőttekként hallották az Isten parancsát annak megtartásáról, már nincsenek. Ez idő alatt mind meghaltak. Most ezek gyermekei és unokái léptek be az ígért földjére. Ők már nem tudták, hogy szüleik milyen helyzetből kerültek ki, honnan hozta ki őket az Úr. Ha hallották is a szülők elbeszéléseiből a történeteket, azok számukra nem sokat jelentettek, mert nem az ő személyes emlékeik voltak. És ekkor történik valami. Két dolog. Isten megparancsolja, hogy az Ábrahám óta fennálló szövetség jelét vegyék magukra. Metéljék körül a nép tagjait. Miután ez megtörténik, a nép elkészíti a páskát. Megemlékeznek arról, hogy az Úr hatalmas kézzel hozta ki őseiket Egyiptomból.

De lépünk egy kicsit előbbre az időben. Amikor Krisztus Jeruzsálemben, abban a bizonyos felsőházban a tanítványainak adta a kenyeret és a bort, és elmondta, hogy ez az Ő megtöretésre kerülő testének és kiontásra kerülő vérének e jegye és ezt cselekedjék az Ő emlékére, akkor eredetileg ők ott a páska vacsorára gyűltek össze. Az Egyiptomból való szabadulás több ezer évvel azelőtt volt. Mégis megmaradt, gyakorolták, éltek vele. Sőt, mindez a mai napig fennmaradt a zsidó családokban. A legkisebb fiúgyermek kell megkérdezze a család legidősebb férfi tagjától, hogy miért van ez a szertartás, mire az idős férfi elmagyarázza az Egyiptomból való szabadulás történetét.

De térjünk vissza hozzánk, a mi kérdéseinkhez. Láttuk, hogy a Szentírásban hogyan jelenik meg a hagyomány megtartása. Mit tanulhatunk mi ebből? Nem kell elvetni mindazt, amit az ősoktól kaptunk. Nem szabad elfelejteni azt. Ha elfelejtődik, akkor mintha a gyökereinket vágtuk volna el. Gyökértelenül pedig nem lehet megélni. Mindaz, amit ők megőriztek évszázadokon keresztül, mi nem tékozolhatjuk el, csak azért, mert pillanatnyilag úgy érezzük, hogy semmit nem jelent számunkra.

Ezek ismeretében felteszem a kérdést: Kell-e a kultúra, a hagyomány a mai fiatalságnak, vagy mindaz, ami régi, az egyben elavult is, amit el kell felejteni, félre kell dobni. Próbáljunk ma erről beszélgetni.

Néhány vitaindító kérdés:

- Miért tekintenek némelyeket maradinak, ha a régi értékeket próbálják feleleveníteni?
- Fontos-e a mai fiatalság számára a népi kultúra, a hagyomány?

- Mindazt, amit most modernnek és menőnek gondolunk, lehet, hogy pár év múlva nevetségesnek találjuk? Hogy lehet különbséget tenni az érték és az értéktelen között?
- Hogyan tudom megállapítani, hogy valaminek igazi értéke van?

Presbiteri bibliaóra

Varga László

Marosvásárhely

Péter jár a tengeren

Alapige: Máté 14,22–34

Nagyon elkeseredettek lehetnek a tanítványok ennek a történetnek az elején. Jogosan. Életük legcsodálatosabb napja állt mögöttük, az 5000 ember megvendéglése. Már maga az az élmény, hogy annyi ember tódult össze, nem egy városban, nem is egy faluban, hanem kint a szabad mezőn, hogy velük találkozzék. Igaz, nem értük gyűltek össze, hanem Jézusért, de mégis, ők is oda tartoztak. Ott állhattak Jézus mellett, büszkén és boldogan figyelhették a szájtátva hallgató tömeget. Azután jött a kenyérosztás. Ők hordták a kosarakat. Nekik hálálkodtak az éhes emberek. Most láthatták igazán, hogy jól döntöttek, hogy *érdemes volt* Jézus mellé állni, tanítványává lenni, *megérte*, hogy mindent elhagytak és követték Őt.

És most, mikor még el sem oszlott a hálálkodó, boldog tömeg, kiküldi őket Jézus az éjszakába, a szélben hánykódó tengerre, magukban. Igazán megérthetjük, hogy semmi kedvük nem volt hozzá. Várjon legalább, míg hazaküldi a tömeget, azután jöjjön Ő is velük! Valóban *kényszeríteni* kellett őket, hogy rászánják magukat erre a kellemetlen útra.

De Jézus nagyon jól tudta, miért volt erre szükség. Hiszen az egész gyönyörű napon ők *maguktól* nem csináltak semmit. Mindent Jézus végzett, ők csak ragyogtak az Ő dicsőségében. Meg kell tanulniuk, hogy úgy éljenek, hogy úgy végezzék feladataikat, mintha Ő nem is lenne velük. Álljanak a maguk lábára. Evezzenek csak a saját erejükből, *a saját felelősségükre*.

Nem volt ez a feladat erejük felett való. A tizenkét férfinak legalább harmada, fele tapasztalt hajós, szakember volt, a többi is biztosan értett az evezéshez, csupán a saját szakmájukban kellett helyt állniuk. De most a tenger nem volt kedvükre való. A szél szembe fújt, nehéz volt az evezés és veszedelmesen nagyok a hullámok. S nekik ott kellett vergődniük egy silány csónakban, magukban, segítség nélkül, a viharos, veszedelmes, kellemetlen tengeren.

Hát *ez a mi helyzetünk*, testvéreim. Úgy kell élnünk életünket, úgy kell végeznünk feladatainkat, mintha magunkra volnánk hagyatva. Mintha Isten nem is lenne velünk. Senki nem mondja meg, milyen munkát vállaljunk, milyen családot alapítsunk, kivel, hogyan barátkozunk, és így tovább. Minden felelősség a miénk. Minden nehézséggel magunknak kell megküzdenünk. És a szél szembe fúj. Gondoljátok csak végig, hányszor éreztétek azt, hogy repít az élet szele előre, és hányszor, hogy kegyetlenül szembe fúj, hogy alig bírtok egy-egy lépést előrehaladni! Velünk a szél majdnem mindig szembe fúj. És mégis evezni kell. *Kénytelenek vagyunk* evezni a szembe fúvó széllel. Magunkra hagyatva.

A legrosszabb éppen az volt, hogy a tanítványok azt hitték, Jézus elhagyta, elfelejtette őket. De ebben tévedtek a legnagyobbat!

Jézus szeme végig rajtuk volt. Ahogy elbocsátotta a sokaságot, felment a hegyre, ahonnan belátta az egész tengert, rajta kínlódó tanítványaival. Őket figyelte, értük imádkozott. Hagyta őket vergődni, sokáig hagyta. A negyedik őrrész már hajnal felé lehetett. De amikor úgy látta, eleget vergődtek, hozzájuk ment.

Ne csodálkozzunk azon, hogy Jézus jár a tengeren. Mindaz, ami a mi számunkra megoldhatatlan akadály, semmit nem jelent az Ő számára. A viharos tenger, vagy a mi kétségbeeső nyomorúságaink felett egyformán Ő az úr. De azon se csodálkozzunk, hogy a tanítványok nem ismerik fel, hanem halálra rémülnek. Ez is a mi helyzetünket példázza. Hányszor nem ismerjük fel, hányszor esünk kétségbe, mikor segítségünkre jön! Nekünk is jó okunk van rá. Valahányszor Isten konkrét segítsége közeledik hozzánk, mindig változtatni akar valamit. Vagy bennünk, vagy a helyzetünkön. Ez természetes, hiszen mindig éppen a helyzetünk miatt panaszkodunk. És mégis olyan félelmetes, mikor Isten beleszól az életünkbe. Akármilyen rossz a helyzetünk, azt már megszoktuk. A változás ismeretlen következményekkel jár, tehát félelmetes, még akkor is, ha csak a külső körülményeink változnak, mennyivel inkább, ha rajtunk, magunkon akar változtatni Isten felénk forduló kegyelme! Féltünk, jajgatunk, mint a tanítványok: Jaj, kísértet, bántani akar! Nem volt elég az eddigi nyomorúság, még többet kell elviselni?

De a nagy ijedelem idején megszólal és megszólít Jézus. Akkor mondja azt a csodálatos, mindent megváltoztató három szót, amit a szívünk legmélyére kell beírunk ebből az igéből, hogy életünk bármilyen nyomorúságában eszünkbe jusson, bátorítson, erőt és bizalmat adjon: „*Bízzatok, én vagyok, ne féljete.*”

Ezzel tulajdonképpen be is fejeződhetne ez a történet. Jézus megérkezett, a tanítványok felismerték, a vihar elült, a vergődés véget ért. De hátra van még a folytatása. Eddig a tanítványokról úgy beszéltünk, mint egy csoportról, egy közösségről, névtelenül. Most kiválik a névtelen csoportból *az egyén*: a néven nevezett Péter.

Péter, a kőszikla, a hit hőse. Nincs szüksége egyébre, csak arra, hogy felismerje Mesterét, s már alkalmas is a teljes, mindenre kész engedelmességre. „Uram, ha Te vagy, én indulok Feléd! Tenni akarom azt, amit Te! Parancsolj, hogy Hozzád menjek!”

Jézus megengedi. És legcsodálatosabb az, hogy Péter képes járni a tenger tetején. Nem egyszerű csoda ez. A hit valóban csodákra teszi képessé az engedelmeskedő embert, s nem csupán a víz ellenállása fölé képes emelni egy embert, hanem az élet nyomorúságából képes kiemelni a hozzá imádkozót.

De csak a teljes, tökéletes, egy pillanatra meg nem ingó hit. Amíg Péter pillantása mereven, rezdületlenül, egyedül csak Jézus szemébe néz, halad a víz tetején.

De Péter is ember, csak olyan, mint mások. Szélroham jön, hullám csapja oldalba, földre pillant, látja, hogy tehetetlen a rátoró erővel szemben, megrémül – s már menthetlenül süllyed is az elnyelőd hullámokba.

Mi volt a hiba a Péter hősiességében? Az, hogy elfelejtette a Szeretehimnusz mindenekfelett való igazságát: „Ha olyan hitem van is, hogy hegyeket mozdíthatok ki a helyükből, de szeretet nincs énbennem, semmi vagyok.” Ebben a csodálatos, Jézusra ismerő pillanatban Péternek eszébe se jutnak a többiek. Most marad igazán egyedül. Csak ő, *csak ő* akar Jézushoz menni. Hősiiesen, minden kockázatot vállalva, de egyedül. Mit számít a csónak, mit a többiek, mikor ő, Péter, a Kőszikla, Jézushoz mehet a tenger közepén!

És minden hősiessége semmivé válik az első hullám csapására.

Egyet azért tud Péter, legnagyobb kétségbeesésében is: segítségért Jézushoz kiáltani: „Ments meg, Uram!” Amíg ezt el nem felejtjük, semmi nincs elveszve.

Testvéreim, bár sehol nem olvassuk a Szentírásban, én nagyon sokszor látom Jézust mosolyogni. Mosolyogni úgy, ahogy egy apa mosolyog valami apróság miatt kétségbeesetten síró apró gyermekén. Ebben a jelenetben is úgy látom, hogy Jézus mosolyogva mondta Péternek azt is, hogy „Jöjj!”, s most is mosolyogva ragadja nyakon és emeli be a csónakba. Mosolyogva mondja azt is: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?”

Péter a kicsinyhitű? Az a Péter, aki hősiiesen lépett ki a csónakból a viharos tengerre? Igen. Mert *a mi hősiességünk csak ennyire elég*. Az első lépésre. De kitartani, a magunk hite erejéből, emberileg lehetetlen körülmények között is? Sajnos, arra már a Péter hite sem volt elég. Maradjunk csak meg amellel: „Ments meg, Uram!” Csak ahhoz legyen elég erős a mi kicsiny hitünk, hogy ezt a szót a nyomorúságban el ne felejtjük.

És tanuljuk meg azt, amit Péternek is meg kellett itt tanulnia: *Semmiféle hősködéssel ne ugráljunk ki a közös csónakból*. Lehet, hogy az a csónak, a helybeliek nagyozásával hajónak nevezett rozoga kis lélekvesztő nagyon bizonytalan. Lehet, hogy a benne ülők nem is a legkedvesebbek. Lehet, hogy úgy képzeled, elég a te hited ahhoz, hogy egyedül is megállhatsz, sőt egyedül jobban megállhatsz Isten és emberek előtt, nincs szükséged a közösségre. De hosszú távon biztos, hogy tévedsz. Ott a helyed, a csónakban, a gyakran gyenge, rozoga csónakban. Együtt a többiekkel. A megtartó közösségben. Nem azért, mert a többiek erősebbek, különbek, nem is azért, mert együtt erősebbek volnánk – a tanítványok együtt sem voltak képesek eljutni a túlsó partra. Azért, mert Jézus abba akar beszállni, abban akar velünk találkozni, abban akar megmenteni, biztos partra segíteni. Akkor ült el a vihar, amikor Jézus oda beszállt. Ott ismerték fel, hogy ki Ő valójában. Ott hangzott el a boldog felismerés: „Valóban Te vagy az Isten Fia!”

Így tanulta meg Péter is, az annyiszor botladozó, tévedő, süllyedő, egyedül Isten kegyelméből, de abból mindig újra induló Péter – te magad, testvérem –, hogy nincs egyedül. Akkor sem volt, amikor azt gondolta. Akkor sem, amikor kísértetnek vélte megváltóját. Akkor sem, amikor könnyelmű hősiességgel süllyedni kezdett a viharban. Mindig vele volt, vele maradt, *veled maradt* és mindig veled fog maradni, együtt a többiekkel, a közösséggel, mosolygó, szerető, megváltó, gondviselő Istened. Ámen.

Versek március tizenötödikére

Jámbor Pál

Kossuth

Háromszáz évig várt rád nemzeted –
Nemrég jövéél s több század életed,
Atyád a nép volt s nevelőd a vész,
Vész karja a legjobb baráti kéz.
Véres pallos függ álmaid felett,
De egy nemzet, ki őrzi életed.
Szónok, kitől a zsarnok vére fagy,
Rákóczi égből kitört lelke vagy.
Hullám, mit vértenger felvetett,
Hogy elmerítsd, vagy vidd fel népedet.

Mi a szabadság? Isten szép ege,
S lelked e kinyílt égnek gyermeke.
Börtönben láttad első sugarát,
Rabtársul ott találtad a hazát,
S e két rabtestvér szenvedése nagy –
Sok százados fájdalek ajka vagy.
Szellő, patak, villám, tenger, vihar,
Hogy sír a lélek, sír rá a magyar.

Beszélg, beszélj, e nemzet téged ért,
Ad életet, vért minden hangodért.
Előre új Washington, ez neved,
Vidd a szabad világba nemzeted.
Utána megy, mint árnyad a haza.

Petőfi Sándor

A márciusi ifjak

Szolgásgunk idejében
Minden ember csak beszélt,
Mi valánk a legelső, kik
Tenni mertünk a honért!

Mi emeltük föl először
A cselekvés zászlaját,
Mi riasztók föl zajunkkal
Nagy álmából a hazát!

A földet, mely koporsó volt
S benn egy nemzet a halott,
Megillettük, és tizennég
Miljom szív földobogott.

Egy szóvá s egy érzelmmé
Olvadt össze a haza,
Az érzélem „lelkesülés”.
A szó „szabadság” vala.

Oh ez ritkaszép látvány volt,
S majd ha vénül a világ,
Elmondják az unokáknak
Ezt a kort a nagyapák.

És mi becsben, hírben álltunk,
Míg tartott a küzdelem,
De becsünknek, de hírünknek
Vége lett nagy hirtelen.

Kik nem voltak a csatán, a
Diadalhoz jöttek,
S elszedék a koszorúkat,
Mert a szóhoz értenek.

E sereg, mely, míg a harc folyt,
El volt bújva vagy aludt,
Így zúgott a diadalnál:
Mi viseltünk háborút!

Legyen tehát a tiétek
A dicsőség és a bér,
Isten neki... nem küzdénk mi
Sem dicsőség-, sem díjért.

És ha újra tenni kell majd,
Akkor újra ott leszünk,
És magunknak bajt s tinektek
Koszorúkat szerezünk.

Viseljétek a lopott hírt,
A lopott babérokat,
Nem fogjuk mi fejetekről
Leszaggatni azokat.

Abban lelünk mi jutalmat,
Megnyugoszunk mi azon:
Bárkié is a dicsőség,
A hazáé a haszon!

Az erdélyi hadsereg

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakállá
Mint egy fehér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békességnek a jelképe ez.

Ott megy ő, az ősz vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kísérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesülve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légióként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökből építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga!

A székelyek

Nem mondom én: előre székelyek!
Előre mentek úgyis, hős fiúk;
Ottan kíván harcolni mindegyik,
Hol a csata legrémesebben zúg.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Úgy mennek a halál elébe ők,
Amint más ember menyegzőre mén;
Virágokat tűznek kalapjaik
Mellé, s dalolnak a harc mezején.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ki merne nékik ellenállani?
Ily bátorságot szívében ki hord?
Mennek, röpülnek, mint a szél, s űzik
Az ellenséget, mint a szél a port!
Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér!

Kányádi Sándor

A kökői hídon

Lassított a vonat a kökői hídon.
Jődögélt mögöttünk szaporán az alkony,
poros köpönyegét félvállra hajítva
föl is kapaszkodott a hátsó kocsira.

Lenn a Feketeügy feketén csillogott,
békességes esti harangszót ringatott.
Szívem köré apró, fényes tüzek gyúltak:
kerestem a parton, kerestem a múltat.

Béhunytam a szemem, hátha úgy meglátnám
Gábor Áron mestert szürke paripáján.
Prázmár felől szörnyű por és füst kavargott,
s dörögtek a hídfőn a székely harangok.

Magyari Lajos

Gábor Áron Kőkösnel

Én tudom már, hogy nincs menekvés,
a szabadság, akár ez a fecskeraj,
mely földhöz közelített, e véres, feldobált
földhöz, elúszik újra a ködökbe,
templomos csönd marad a földön
e délután nyomában,
összeroskadnak a házak alatta, és
megperzselődnek mind a fűvek, a fák...

Én tudom már, hogy nincs menekvés,
elolvad bennünk a szó, és peregve
elhull a haj, édes életünket a gyökereknek
adjuk, hogy kövérebb legyen itt a föld,
érdesebb ízek szálljanak a levegőben,
hogy ordítson a csecsemő életre-gyönyörödéskor,
a látóknak pattanjon meg a szemgolyója,
a hallóknak füle megrepedjen...

Én tudom már, hogy nincs menekvés,
csöpp örlemény vagyunk igen nagy malomkövön,
roppannak a csontok túl súlyos tehertől,
de megverve igazunktól megtöretésig
újra felkelünk. Embertelen kelj-fel-jancsi
játék ez az elménkkal és az életünkkel.
Elásott rugó pattan így fel, fel újra;
újra – hogy visszatapossák...

Én tudom már, hogy nincs menekvés.
Járhatott volna a szabadság alkalmasabb
keréken szelidebb korokban. Önthettünk
volna zengő üstöt az ünnepi italnak,
kiáltó, kongó harangot a föld szavának,
bölcsek ékét mezőink kenyérének, gépeket,
hogy mozduljunk elébb.
Adhattál volna kevesebb vért, uram,
és több jó ígét...

Én tudom már, hogy nincs menekvés,
de részes vagyok benne, s tenni kell,
megfojthat a szánkba preckelt föld, megvakíthat,
rajta rágtunk, hát illő,
ha ő kever el, késeivel, köveivel...

Moritz Hartmann

A derék bécsi diákok

Kik nyerték meg a nagy napot,
Vöröstoronynál, míg a muszkát
Szilaj rohammal szerte zúzták?
A bécsi diákok voltak ott.
A derék bécsi diákok!

Kik kacagtak oly nagyot
Puchner úron, a vén kövéren,
Akit díszít nagy hadi érem!
A bécsi diákok voltak ott,
A derék bécsi diákok!

S oly rút verést kiktől kapott
Vitézlő Schlick Gödöllő táján,
Hogy annyi kék folt van irháján!
A bécsi diákok voltak ott,
A derék bécsi diákok!

Dembinszky arca kiderül,
Ha látja őket „ördögük van!”
S Bem szól: „a vér pezsg e fiúkban!”
Tinéktek minden sikerül,
Ti derék bécsi diákok!

Ott küzd az aulának fele,
Dicsőn lobog a német zászló,
És Windischgrätz a vérben gázló
Még titeket nem győze le,
Ti derék bécsi diákok!

Csak e diákság érti meg,
Hogy melyért ott csatáz manapság,
A németé is a szabadság,
Ott kél a nap mindenkinek...
Óh, derék bécsi diákok!

Fekete-piros és arany
Zászlónk, ha Isten úgy akarja,
Az aula ismét becsavarja,
És víg dalt zengnek újonnan.
A derék bécsi diákok!

Antoni Langie

A lengyel légió dala

Talpra nép! A Tátra megett,
védni a magyart siessünk,
menjünk a közellenségre,
együtt víjjunk, együtt essünk.
Ha mi vállat vállhoz vetünk,
ketten együtt nem veszhetünk.

A magyarnak híre régi,
fénylik a történet lapján;
a lengyelt is látta vívni
már a német néhanapján.
Ha mi vállat vállhoz vetünk,
ketten együtt nem veszhetünk.

Nagy az ellen számra nézve:
de nagyobb a lélek köztünk.
Nem kérdjük mi: hányan vannak?
Megszámláljuk majd ha győztünk.
Ha mi vállat vállhoz vetünk,
ketten együtt nem veszhetünk.

Trónján reszketend a zsarnok,
ha mi a Magyarral tartunk;
lehullnak a szolgálancok,
s megjön, amit rég óhajtunk.
Ha mi vállat vállhoz vetünk,
ketten együtt nem veszhetünk.

Fel hát nép! a Tátra megett
a fehér sas már felszálla.
Egy a lengyel a magyarral;
a világ őt hadd csodálja!
Együtt kell nekünk küzdenünk,
szabaddá csak így lehetünk.

Lengyelből fordította: Sárosi Gyula

Arany János

Nemzetőr-dal

Süvegemen nemzetiszín rózsza,
Ajakamon édes babám csókja;
Ne félj, babám, nem megyek világra:
Nemzetemnek vagyok katonája.

Nem kerestek engemet kötéllel;
Zászló alá magam csaptam én fel:
Szülőanyám, te szép Magyarország,
Hogyne lennék holtig igaz hozzád!

Nem is adtam a lelkemet bérbe;
Négy garajcár úgyse sokat érne;
Van nekem még öt-hat garajcárom...
Azt is, ha kell, hazámnak ajánlom.

Fölnyergelem szürke paripámat;
Fegyveremre senki se tart számot,
Senkié sem, igaz keresményem:
Azt vegye hát el valaki tőlem!

Olyan marsra lábam se billentem,
Hogy azt bántsam, aki nem bánt engem:
De a szabadságért, ha egy íznyi,
Talpon állok mindhalálig víni.

Bethlen Gábor 1629. július 13-án adta ki nevezetes ármálisát. Megnemesítette – függetlenül a felekezeti hovatartozástól! – a jelen és jövő papságát utódaikkal egyetemben. Ennek az egyház- és művelődéstörténeti szempontból nagybecsű okmányának elvi jelentőségű és legszebb részei így hangzanak: „A fejedelmek magasztos méltóságával jár, egyéb dolgaik végzése mellett, különös gondot fordítaniok és törekvésüket mentől buzgóbban irányozniok arra, hogy, alattvalóinknak helyzetét és állapotát szem előtt tartva, mindegyiket megérdemelt munkája szerint magasabb tisztességre és az előmenetelnek szerencsésebb fokára segítsék, sőt, hogy a becslést nyújtó elismerésnek nagyobb hírére emeljék; ugyanis annál nagyobb a fejedelmek méltósága, minél tekintélyesebb emberek fejének tartják. Azért, mivel mindjárt szerencsés felavatásunk és uralkodásunk kezdete óta mitssem óhajtottunk inkább, mint azt, hogy mindenekelőtt az Isten iránt való szeretetünket minden dolgunkban megbizonyítsuk, Istennek egyházait minden módon terebélyesíthessük s azzal Isten dicsőségét terjeszthessük és a késő utódokra átörökíthessük: nagyon helyesnek, az igazsággal és méltányossággal megegyezőnek tartjuk, hogy azokat is, akik a vallás ügyének élnek és mintegy szövétnekkel vezérlik az embereket az üdvösségre és örök életre, minden tisztességgel és jutalmazással halmozzuk. Aminthogy most is éppen ezt akarjuk tanúsítani azzal, hogy Erdélyországunk s a hozzákapcsolt magyarországi részek igehirdetőinek, vagyis lelkészeinek egyenként és összesen – fiaikat és leányaikat s ezeknek mindkét nembeli örökösait és utódait s valamennyiüket megékesítjük, hogy tudniillik nemcsak maguk, hanem utódaik is megörököljék az említett egyházi szolgák érdemességének és munkásságának ezt a hasznát. Számos hű tanácsosunknak igen értékes és bizalmat érdemlő előterjesztésére és közbenjárására tehát... felszabadítani s őket Erdélyországunk s a hozzácsatolt magyarországi részek valóságos, született és kétségtelen nemeseinek sorába bevenni, bekebelezni, besorolni, beiktatni jónak láttuk... ennek bizonyítékául és jegyül a valóságos és kétségtelen nemesség jelét, ezen alábbi címet, vagyis nemesi jelvényt... kegyesen adni és adományozni jónak láttuk.

Tudniillik: Egyenesen álló kék színű katonai pajzsot, melynek mezején, vagyis udvarán gomolygó felhőkből kiemelkedő fél oroszlán baljával az oltárról a Bibliát veszi le, jobbába pedig kardot nyújt az első lábai felé leszálló angyal, akinek bal oldalán arannyal felírva ezek a szavak olvashatók: ARTE ET MARTE DIMICANDUM (*tudománnyal és fegyverrel kell küzdeni*). A pajzsos levő katonai sisakot különféle gyöngyökkel és értékes kövekkel ékesített királyi korona fedi. A sisak ormáról a pajzs mindkét szélén szépen lefutó szalagok, vagyis foszlányok azt csinosan körülfogják és díszítik, amiképpen mindezek levelünk elején, vagyis homlokzatán, a képiró kezével és művészetével, a saját színükkal helyesen és szabályosan lefestve szemlélhetők... Kelt Gyulaféhvár városunkban, július 13. napján, az Úrnak 1629. esztendejében. Gábor s. k., Kovacsóczy István kancellár, s. k.”